

Первомайська філія
Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова

Кафедра обліку і економічного аналізу

«Допущений до захисту»
Завідувач кафедри

«___» _____ 2021 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

на тему: Бухгалтерський облік і економічний аналіз операцій з грошовими
коштами підприємства (на матеріалах ТОВ «ПМЦ Некрасенка»)

Виконав: здобувач вищої освіти
_____ 46-ОО _____ групи

Каліновська М.

ПІБ

(підпис)

Керівник роботи

Гавриленко Н. В.

ПІБ

(підпис)

Первомайськ 2021

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ ОПЕРАЦІЙ З ГРОШОВИМИ КОШТАМИ ПІДПРИЄМСТВ	8
1.1 Еволюція поглядів на сутність грошових коштів як економічної категорії	8
1.2 Розрахунки з грошовими коштами як об'єкт бухгалтерського обліку і економічного аналізу.....	15
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТОВ «ПЕРШИЙ МЕДИЧНИЙ ЦЕНТР НЕКРАСЕНКА».....	30
2.1 Організаційно-економічна характеристика ТОВ ПМЦ "Некрасенка"	30
2.3 Аналіз фінансового стану ТОВ ПМЦ "Некрасенка"	36
РОЗДІЛ 3. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ТА ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ОПЕРАЦІЙ З ГРОШОВИМИ КОШТАМИ ТОВ «ПЕРШИЙ МЕДИЧНИЙ ЦЕНТР НЕКРАСЕНКА».....	43
3.1 Бухгалтерський облік операцій з грошовими коштами ТОВ «ПМЦ Некрасенка».....	43
3.2 Економічний аналіз операцій з грошовими коштами на ТОВ «ПМЦ Некрасенка».....	50
РОЗДІЛ 4 ОХОРОНА ПРАЦІ НА ТОВ ПМЦ "НЕКРАСЕНКА"	61
4. 1 Загальні вимоги безпеки до технологічного обладнання і процесів виробництва на підприємстві.....	61
4.2. Заходи, спрямовані на зменшення шкідливого впливу найбільш вагомих факторів.....	66
ВИСНОВКИ.....	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	73
ДОДАТКИ	

Анотація

В даній кваліфікаційній роботі висвітлено економічну сутність, класифікаційні ознаки, еволюцію поглядів відносно поняття грошових коштів. Виявлено важливість окремих грошових теорій для розвитку грошових коштів, як об'єкту бухгалтерського обліку і економічного аналізу. На основі логічного аналізу категорії «грошові кошти» визначено, які саме складові є еквівалентами грошових коштів.

Проведено аналіз господарської діяльності ТОВ «ПМЦ Некрасенка», здійснено поглиблений фінансовий аналіз його показників. З'ясовано, що за досліджуваний період діяльність підприємства є неприбутковою, нерентабельною і неліквідною. Проведено також аналіз грошових коштів підприємства. Окрему увагу приділено організації бухгалтерського обліку і економічного аналізу операцій з грошовими коштами, в зв'язку з чим було виявлено певні недоліки. З'ясовано, що на підприємстві охорона праці налагоджена на високому рівні.

Ключові слова: грошові кошти, бухгалтерський облік, економічний аналіз, розрахунки, платежі

Summary

This qualification work highlights the economic essence, classification features, the evolution of views on the concept of cash. The importance of certain monetary theories for the development of cash as an object of accounting and economic analysis is revealed. Based on the logical analysis of the category "cash", it is determined which components are the cash equivalents. The analysis of economic activity of LLC PMC Nekrasenko is carried out, the in-depth financial analysis of its indicators is carried out. It was found out that during the studied period the activity of the enterprise is unprofitable, unprofitable and illiquid. An analysis of the company's cash was also conducted. Particular attention is paid to the organization of accounting and economic analysis of cash transactions, in connection with which certain shortcomings were identified. It was found out that the labor protection at the enterprise is established at a high level.

Key words: cash, accounting, economic analysis, calculations, payments

ВСТУП

Перехід до ринкової економіки вимагає від підприємств підвищення ефективності виробництва, конкурентоздатності продукції і послуг на основі впровадження досягнень науково-технічного прогресу, ефективних форм господарювання і управління виробництвом, подолання безгосподарності та ін. Важлива роль в реалізації цієї задачі відводиться організації бухгалтерського обліку на підприємстві, обліку грошових коштів.

Вільні грошові кошти підприємств повинні обов'язково зберігатися в банку, причому підприємство самостійно обирає установу банку, в якому зберігає гроші. Готівку, необхідну для забезпечення господарської діяльності, підприємства зберігають у своїх касах. Частина грошових коштів видається під звіт співробітникам підприємства для витрат, що виникають у зв'язку з виконанням доручень адміністрації підприємства. Розрахунки між підприємствами і організаціями здійснюються як правило без участі готівки, шляхом перерахування коштів з рахунка в банку свого підприємства на відповідні рахунки інших підприємств. Це виключає використання в розрахунках готівки і пов'язаних з ними витрат на охорону, транспортування, але не виключає самої готівки з розрахункових операцій. Розрахунки і платежі здійснюються як правило за допомогою грошових коштів.

Усе вище згадане підкреслює величезну роль та значення теми даної кваліфікаційної роботи при сучасних умовах господарювання. Саме тому тема кваліфікаційної роботи є досить актуальною.

Грунтовне дослідження категорії грошові кошти передбачає її розгляд через призму економічної та облікової думки. Розвиток понять та категорій бухгалтерського обліку нерозривно пов'язаний із розвитком економічної теорії. Необхідність дослідження питань, пов'язаних з обліком та економічним аналізом грошових коштів обумовили вибір теми дослідження та її актуальність.

Мета кваліфікаційної роботи: дослідити теоретичні та прикладні аспекти бухгалтерського обліку та економічного аналізу операцій з грошовими коштами.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати наступні завдання:

- описати історичний аспект дослідження економічної суті грошових коштів;
- розкрити теоретико-методологічні аспекти обліку та економічного аналізу операцій з грошовими коштами;
- дослідити та висвітлити виробничо-економічні особливості та оцінити фінансовий стан функціонування досліджуваного підприємства;
- оцінити організацію і ведення бухгалтерського обліку та економічного аналізу операцій з грошовими коштами на ТОВ «ПМЦ Некрасенка».

Об'єктом дослідження кваліфікаційної роботи є бухгалтерський облік та економічний аналіз операцій з грошовими коштами, а також господарська діяльність ТОВ «ПМЦ Некрасенка». Предметом дослідження виступають теоретичні, методологічні та практичні питання (проблеми) з обліку та економічного аналізу операцій з грошовими коштами.

Проблеми обліку грошових коштів є досить важливим питання, тому що від достовірності та оперативності обліку залежить вся фінансова діяльність та звітність підприємства.

Таким чином, існує потреба в розробці методики дослідження грошових коштів, підвищенні наукової обґрунтованості, розробці системи аналітичних і модельних засобів управління коштами.

Усунення проблем організації обліку грошових коштів дасть змогу контролювати їх рух і зменшити ступінь шахрайства.

Законодавчо-нормативна база кваліфікаційної роботи включає три нормативних документа; теоретичні аспекти представлені роботами таких авторів: Пиріг С.О., Рибакіна А.В., Скоробогатова В.В., Степова Т.Г.

Татарінова Г.О., Гавриленко Н. В., Грищенко О. В., Козіцької Н. О., Гріщук Р.І., Тян Р.Б., Холод І.С., Кірейцева Г.Г., Філімоненков О.С. та інших науковців.

Практична база кваліфікаційної роботи складається з уставних документів ТОВ «ПМЦ Некрасенка», облікової політики, фінансової звітності закладу за 2018-2020 рр, первинних документів організації з обліку грошових коштів, реєстрів бухгалтерського обліку.

Кваліфікаційна робота складається з чотирьох розділів.

В першому розділі розкриваються теоретичні аспекти бухгалтерського обліку та економічного аналізу грошових коштів, проаналізовано зміну уявлень про предмет дослідження в ході розвитку світової економічної науки; узагальнено та оцінено підходи до розуміння економічної сутності грошових коштів як об'єкта бухгалтерського обліку.

У другому розділі надана організаційна виробничо-економічна характеристика та аналіз фінансового стану Товариства з обмеженою відповідальністю «Перший медичний центр Некрасенка».

У третьому розділі охарактеризовано бухгалтерський облік та економічний аналіз операцій з грошовими коштами на базі даних ТОВ «ПМЦ Некрасенка».

Четвертий розділ висвітлює аналіз умов праці й характеристику небезпечних і шкідливих факторів на робочих місцях підприємства; аналіз виробничого травматизму, професійних захворювань; гігієну праці та виробничу санітарію, заходи виробничої санітарії; організацію раціонального освітлення робочих місць на ТОВ «ПМЦ Некрасенка»; основні функції управління охороною праці на підприємстві, питання фінансування і стимулювання заходів щодо охорони праці, а також заходи пожежної безпеки.

Повний обсяг кваліфікаційної роботи складає 75 сторінок тексту, у тому числі 16 таблиць, 4 рисунки, 30 літературних джерел; також робота містить 5 додатків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ ОПЕРАЦІЙ З ГРОШОВИМИ КОШТАМИ ПІДПРИЄМСТВ

1.1. Еволюція поглядів на сутність грошових коштів як економічної категорії

Дослідженнями сутності грошей займалися ще з античних часів. У працях Ксенофонта, Аристотеля та інших філософів гроші виступають елементом обміну, накопичення багатства [5].

Гроші мають багатовікову історію. Це складний і найважливіший елемент ринкової економіки. Зрозуміти економічну сутність грошей можна лише на основі всебічного розуміння причин їх виникнення та закономірностей розвитку. Існують дві основні концепції, що пояснюють причини виникнення грошей: раціоналістична й еволюційна (рис. 1.1).

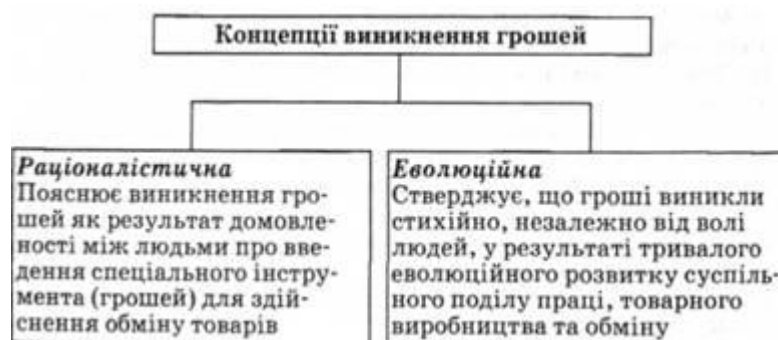

Рис. 1.1. Основні концепції виникнення грошей

Раціоналістична концепція панувала до кінця XVIII ст. Вона має прихильників і серед деяких сучасних економістів. Так, П. Самуельсон визначає гроші як «штучну соціальну умовність», а Дж. К. Гелбрейт вважає, що закріплення грошових функцій за благородними металами та іншими предметами – «продукт угоди між людьми».

Однак спроби пояснити походження грошей угодою між людьми чи законодавчими актами держави, з нашого погляду, є не дуже переконливими. Адже гроші у своїх найпростіших проявах виникли на ранніх етапах розвитку

окремих народів, коли ні фактор взаємної угоди, ні влада держави не могли відігравати істотної ролі у конституюванні такої складної категорії, як гроші. Можна припустити, що держава лише на певній стадії розвитку законодавчо закріпила певний товар, який стихійно виконував роль загального еквівалента, як «декретні гроші» [7].

Еволюційна концепція вперше була сформульована засновниками класичної політичної економії А. Смітом, Д. Рікардо, а потім була розвинута К. Марксом. Вони аргументовано довели, що гроші мають товарне походження і виникли в результаті тривалого розвитку суспільного поділу праці, товарного виробництва, обміну та послідовної зміни форм вартості.

На ранньому етапі розвитку людського суспільства появи грошей передувала епоха натурального (бартерного) товарообміну ($T_1 - T_2$), коли товар T_1 виражав свою вартість у протиставленому йому товарі-еквіваленті T_2 . При бартері необхідно знайти партнера, у якого є те, що вам треба, а він повинен хотіти те, що ви пропонуєте до обміну. У міру розвитку товарного виробництва та насичення ринку товарами прямий товарообмін дедалі більше становився більш різноманітним, і міг взагалі не здійснитися, оскільки інтереси учасників товарної угоди не збігалися. Це вимагало вишукування багатьох потенційних партнерів по обміну, здатних задовольнити потреби один одного в товарах і послугах, а потім і досягнення кінцевої мети обміну. Для того щоб отримати потрібний товар, необхідно було попередньо відшукати товар-посередник, який задовольнив би партнера по обміну, а з часом і товар, який би відповідав інтересам усіх учасників обмінних операцій, тобто був загальним еквівалентом [2].

Поступово розвиток обміну стимулював стихійне виокремлення із безлічі товарів якогось одного, найбільш ходового за своїми споживчими властивостями й тому придатного для виконання ролі загального еквівалента. У різних народів товарами, що виконували роль загальновизнаних еквівалентів, були: худоба, хутро, сіль, риба, зерно, чай, рис, дорогоцінні раковини, залізо, мідь, бронза та ін. З подальшим розвитком товарних

відносин роль товару-посередника, який виконував функцію загального еквівалента, закріпилась за дорогоцінними металами- сріблом та золотом, а згодом - тільки за золотом.

Золото стало краще інших товарів виконувати роль загального еквівалента і називатися грошима завдяки своїм природним властивостям (рідкісність, висока вартість, однорідність, подільність без втрати вартості, портативність, тривалість зберігання, здатність до приймання скрізь, де розвинута торгівля тощо).

З появою грошей увесь товарний світ ніби розділився на два полюси: на одному знаходяться всі звичайні товари, на другому-особливий товар - гроші, що виконують роль загального еквівалента і мають абсолютну ліквідність (здатність до реалізації).

Гроші сприяли трансформації бартерного товарообміну ($\Gamma_1 - \Gamma_2$) у товарно-грошовий обіг ($\Gamma_1 - \Gamma_2 - \Gamma_x$).

Сутність грошей виявляється в єдності трьох їхніх властивостей (рис.1.2).

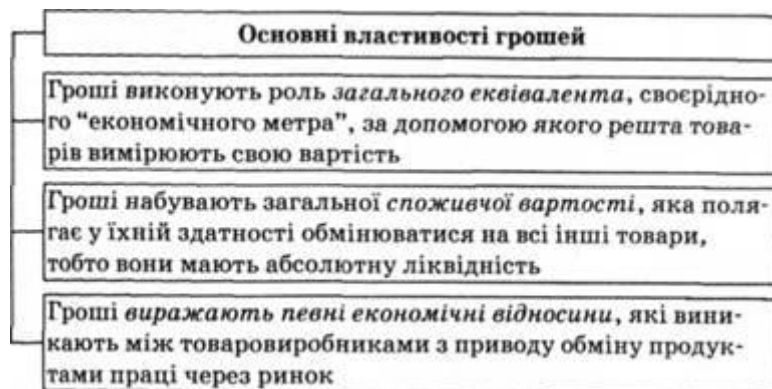

Рис. 1.2. Основні властивості грошей

Отже, гроші — це особливий товар, який виконує роль загального еквівалента, виступає посередником в обміні товарів і виражає економічні відносини між людьми з приводу виробництва та обміну товарів.

Все це свідчить про те, що гроші є об'єктивною категорією ринкової економіки, яка не може бути скасована чи змінена за згодою людей або рішенням держави доти, доки існують адекватні грошам суспільні відносини, так само як і вони не можуть бути введені там, де таких відносин не існує. Дії

держави і відповідно її юридичні норми і грошова політика мають бути адекватними цим об'єктивним умовам і утворювати механізм їх реалізації.

Зауважимо, що витoki деяких сучасних концепцій грошей (особливо монетаристських напрямів) починаються в теоріях, які зародилися ще у XVII-XVIII ст. - металевій, номіналістичній, кількісній (рис. 1.3).

Серед означених теорій грошей найбільшого розвитку набула кількісна теорія, яка поступово трансформувалась в монетаристську концепцію сучасної економічної науки. Відомі прихильники цієї концепції М. Фрідмен, І. Фішер, Дж. Хікс та інші з кількісних позицій обґрунтовують визначальну роль грошей в регулюванні макроекономічних процесів країни.

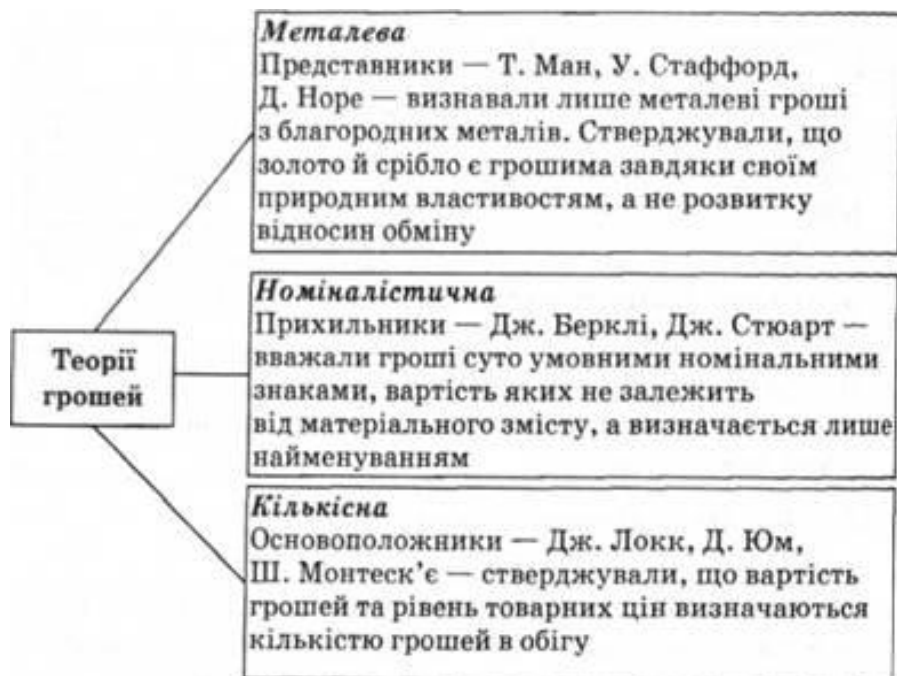

Рис. 1.3. Теорії грошей

Вплив факторів на обсяги формування грошових коштів може бути визначеним наступним чином: джерелом утворення грошей є факт реалізації товарів, здійснення акту купівлі-продажу. На досягнення цього результату і повинна бути спрямована діяльність по управлінню факторами для максимізації знаходження грошових коштів.

У процесі формування матеріалів статті використовувалися загальнонаукові методи і прийоми наукового пізнання, фундаментальні положення обліку, зосереджені та систематизовані у доробку вітчизняних та

зарубіжних дослідників обліково-економічного забезпечення грошових коштів.

Історія грошей, як стверджували класики політекономії, починається з прямого обміну продуктів або бартеру та передбачає подальший обмін товарів за допомогою посередника або загального еквівалента. Роль такого посередника виконує товар, який природним шляхом і використовується як – гроші. Прихильниками еволюційної концепції були Ксенофонт, М. Орезм, А. Сміт, Дж. С. Мілль, К. Маркс.[5]

Починаючи з IV ст. до н.е. і до XVIII ст. н.е., в теорії грошей була широко розповсюджена думка, що гроші виникли внаслідок угоди між людьми або запроваджені законодавчими актами держави задля полегшення обміну товарів. Таке трактування походження грошей одержало назву раціоналістичної теорії. Представники цього напрямку наголошують на тому, що грошам властива соціальна природа, оскільки вони є продуктом угоди між людьми, тобто знаряддям обміну. Засновником цієї концепції вважається Аристотель. До представників зазначеного напрямку відносяться: Ф. Аквінський, І. Т. Посошков, А. Маршалл, Дж. М. Кейнс, М. Фрідмен.

Розмірковуючи про походження грошей, відомий вчений Ф. Аквінський дотримувався думки, що вони виникли внаслідок домовленості між людьми. Їх призначення – полегшити справедливий обмін. При цьому поняття грошей та монети не розрізняв. Визнаючи необхідність грошей як засобу обігу, він розглядав їх і як міру вартості [3].

Проблемі грошей було присвячено працю – Трактат про походження, природу, юридичну підставу та зміну грошей, написаний французьким ученим Н. Орезмом (1323-1382 рр.), в якому висловлено думку, що гроші є штучним інструментом, який люди винайшли задля полегшення товарообміну. Золото та срібло стали грошима завдяки своїм природним властивостям. Спочатку вони були звичайними товарами і лише поступово набули ролі грошових металів.

З представників XVIII ст. досить глибоко досліджував економічну цінність грошей Давид Рікардо. Теорію грошей Д. Рікардо будує на основі своєї теорії цінності. Гроші він розглядав як товар, що має цінність. Основою грошової системи є золото. Цінність золота і срібла, як і будь-якого іншого товару, визначається витратами праці. За даної цінності грошей їх кількість в обігу залежить від суми товарних цін. Проте використання золота Д. Рікардо вважав дорогим і нерозумним, тому розробив проект системи паперового грошового обігу.

Паперові грошові знаки перше були випущені в VII столітті в Китаї купюрами великих достойнств для заміни незручних повноцінних мідних грошей. Появу прообразу паперових грошей можна віднести до I тис. до н. е. [2]. М. Туган-Барановський зазначав, що ні товарна, ні кількісна теорія грошей не в змозі окремо пояснити питання походження грошей та утворення їх вартості. Вчений запропонував кон'юнктурну теорію, яка синтезувала обидві концепції. У межах своєї теорії автор виокремив три форми грошей: речові грошові знаки, металеві та паперові гроші. Так, на думку вченого, речові грошові знаки та монети виникли у результаті стихійного обміну. Таким чином, М. Туган-Барановський не заперечував точки зору інших вчених, а навпаки, спробував їх об'єднати, та дати більш змістовне пояснення щодо природи грошей.

З сучасників можна виділити американських вчених, які підтримують раціоналістичну концепцію походження грошей, таких як: Пол Ентоні Самуельсон (1915-2009 рр.), Джон Кеннет Гелбрейт (1908-2006 рр.), Самуельсон П. Е. у роботі – Економіка (1948 р.) характеризує гроші, як штучну соціальну умовність, а Г. Ф. Кнапп назвав гроші – продуктом правопорядку, а Дж. К. Гелбрейт висловив свою думку, що закріплення грошових функцій за благородними металами й іншими предметами – це лише предмет угоди між людьми, тим самим підтримуючи раціоналістичну теорію.

Наступний етап у розвитку грошової системи позначився появою паперової готівки як засобу обміну. Паперові гроші мають істотну перевагу

порівняно з дорогоцінними металами, але водночас вони можуть стати повноцінним засобом обміну тільки за умови довіри до влади (звичайно уряду), яка здійснює їх емісію. Основним недоліком паперових грошей є те, що їх легко викрадають, а також значні транспортні витрати, якщо йдеться про великі суми [1].

Одним із різновидів грошей є так звані кредитні гроші. Кредитними називаються гроші, рух яких здійснюється шляхом перерахунків у кредитних установах.

Новим етапом еволюції грошей стала поява «електронних грошей». Це абсолютно нова система грошового обігу, яка за допомогою новітніх комп'ютерних систем та систем зв'язку дозволяє легко перераховувати кошти з одного рахунку на інший. До електронних платіжних засобів відносяться кредитні та дебетні картки. Сьогодні це найбільш прогресивний, економічний і зручний носій грошових функцій.

Розглянувши еволюцію грошей, можна краще зрозуміти їх функції та розвиток їхніх форм. Грошова система розвивається вже протягом багатьох століть, а з нею – і форми грошей.

На сьогодні здійснення фінансово-господарської діяльності підприємства передбачає господарські зв'язки і розрахункові відносини з постачальниками матеріальних цінностей та послуг, з покупцями продукції та замовниками послуг, з робітниками підприємствами та з іншими організаціями і особами. Розрахункові операції здійснюються у грошовій формі. Значну частину у розрахункових операціях підприємства займають розрахунки готівкою, які використовуються, в основному, при оплаті праці та при здійсненні господарських операцій. Отже, на основі еволюційних історичних підходів формуються наступні об'єкти обліку грошей: готівка, гроші на рахунках в банку; інші кошти, електронні гроші, грошові документи, грошові еквіваленти, гроші в дорозі; кожен з цих видів потребує належного виокремлення та облікового відображення.[4]

Усвідомлення наукових поглядів на економічну категорію «гроші» дало можливість дослідити економічну природу, сутність, зміст та теорії походження грошей. Разом з тим дискусійним залишається питання щодо визначення грошей, грошових коштів, готівки та грошових потоків як категорій бухгалтерського обліку. При проведенні огляду наукової літератури встановлено, що відсутні ґрунтовні праці в частині розкриття сутності та особливостей обліку окремих видів монетарних активів для формування інформаційного забезпечення достовірної звітності.

1.2. Грошові кошти як об'єкт бухгалтерського обліку та економічного аналізу

При аналізі поглядів на сутність грошових коштів і розрахунків було виявлено, що питання їх обліку і контролю досліджувались багатьма науковцями, а саме: М.О. Вознюк, Р.Р. Коцовською, В.Г. Ричаківською, В.Д. Лагутіним, Н.І. Ладутько, В.В. Сопко, А.М. Мороз, А.М. Коряк та ін. [4].

М.І. Савлук, А.М. Мороз, А.М. Коряк стверджують, що грошові кошти – доходи і надходження, що акумулюються в грошовій формі на рахунках підприємств, організацій, установ у банках і використовуються для забезпечення їх власних потреб або розміщені у вигляді ресурсів банків.

Для розрахунків використовують дві форми: готівкову; безготівкову. Готівкові гроші використовують:

- для розрахунків за товари й послуги;
- для розрахунків, не пов'язаних безпосередньо з рухом товарів і послуг: розрахунків за виплатою заробітної плати, премій, соціальної допомоги, пенсій; за виплатою страхових відшкодувань за договорами страхування; при оплаті цінних паперів і виплат за ними прибутку; при платежах населення за комунальні послуги та інші.

Інструкцією № 291 для обліку грошових коштів підприємства передбачені рахунки 30 «Каса» та 31 «Рахунки в банках».

Отже, основними завданнями обліку грошових коштів та еквівалентів є: виконання операцій з грошовими коштами і по розрахунках з постачальниками, покупцями; контроль за дотриманням розрахункової і касової дисципліни; своєчасне і правильне документальне оформлення операцій по руху грошових коштів, щоденний контроль по руху збереження готівки і цінних паперів у касі підприємства; інвентаризація грошових коштів і відображення її на рахунках бухгалтерського обліку.

Проблема суті та раціонального облікового відображення сучасних грошей набула особливої гостроти, бо без глибокого розуміння їх природи не можна ні будувати сучасну грошову систему, ні ефективно регулювати її. А це особливо важливо у період трансформації економічної системи України, становлення національної грошової системи у майбутньому.

Проте, історичний аспект обліку грошових коштів потребує особливого вивчення та подальших досліджень у зв'язку з необхідністю встановлення причинно-наслідкових зв'язків при формуванні облікової категорії – грошові кошти в процесі розвитку економічної науки.

Історія розвитку обліку грошових коштів виступала об'єктом наукових досліджень багатьох вітчизняних науковців, зокрема, Ф. Ф. Бутинця, Н. В. Гавришко, Н. В. Гавриленко, О. О. Жарікової, І. В. Жиглей, Л. В. Івченко, В. В. Ковальової, О. А. Лаговської, С. Ф. Легенчука, Н. М. Малюги, М. С. Пушкаря, Р. В. Романів, К. В. Романчук та зарубіжних вчених: В. Д. Андрєєва, Л. Ф. Жилінської, О. А. Заббарова, О. В. Лупікової, Т. М. Малькової, Я. В. Соколова, К. Ю. Циганкова, Л. А. Чайковської та ін.[8]

Однією з основних проблем обліку грошових коштів суб'єкта господарювання в Україні О. Панщанна вважає повноту та своєчасність їх відображення у системі бухгалтерського обліку. Адже, якщо грошові кошти не будуть повністю та своєчасно оприбутковані, то не буде чіткого відображення наявності коштів, що призведе до нарахування штрафних санкцій контролюючими органами.

На основі попередніх досліджень щодо визначення складових монетарних активів було встановлено, що до них включають: готівку в касі; кошти на рахунках в банках (на поточному рахунку та частина коштів на інших рахунках, наприклад, рахунки відкриті для розрахунків за чеками); електронні гроші, які емітуються у відкрито циркулюючій системі, депозити до запитання та кошти в дорозі. Тому постає питання щодо відображення на рахунках бухгалтерського обліку кожної із складових монетарних активів.

Щодо вибору рахунків для облікового відображення готівки, грошових коштів, які знаходяться на поточних рахунках та грошових коштів в дорозі сумнівів не виникає, оскільки ці питання чітко врегульовані на законодавчому рівні, чого не можна сказати про інші складові монетарних активів, а саме: депозити до запитання та електронні гроші у відкрито циркулюючій системі. Крім того, для них є характерним відсутність єдності між дослідниками щодо того до якої категорії включати кошти на депозитному рахунку в банку. Зокрема, М. Стрельніков [5] пропонує відносити грошові кошти на депозитному рахунку в банку до поточних фінансових інвестицій. Харченко Н. [2] депозити, термін погашення яких менше року, відносить до грошових коштів в національній/іноземній валюті на інших рахунках в банку. Височан О.С. [3] зазначає, що депозити до запитання відносяться до грошових коштів, а строкові депозити на термін до 12 місяців – до поточних фінансових інвестицій, а строкові депозити на термін від 12 місяців до довгострокових інвестицій.

Кушина О. [4] вважає, що депозит строком дії якого менше 12 місяців слід відображати як кошти на інших рахунках, а довгострокові депозити є необоротним активом і обліковуються на рахунку 184 «Інші необоротні активи». Для визначення достовірності думки, що віднесення грошових коштів на депозитах до фінансових інвестицій вважаємо, що необхідно з'ясувати сутність поняття «фінансові інвестиції». Так, згідно з Податковим Кодексом України, фінансові інвестиції – господарські операції, що

передбачають придбання корпоративних прав, цінних паперів, деривативів та/або інших фінансових інструментів.

Згідно з вітчизняним законодавством безготівкові розрахунки - перерахування певної суми коштів з рахунків платників на рахунки отримувачів коштів, а також перерахування банками за дорученням підприємств і фізичних осіб коштів, унесених ними готівкою в касу банку, на рахунки отримувачів коштів. Ці розрахунки здійснюються банком на підставі визначених розрахункових документів, представлених або на паперових носіях, або в електронному вигляді [14]. Однак, розрахунково-касове обслуговування можуть здійснювати як фінансово-кредитні установи, так і інші уповноважені структури, наприклад, Укрпошта. Одночасно, залік взаємної заборгованості в різних сумах з рахунків контрагентів на основі складеного документу без супроводження дій зі складанням трансакцій за поточними рахунками. В зв'язку з цим, Галещук С. М. вважає за необхідне уточнити тлумачення терміну безготівкові розрахунки. як організацію відносин з приводу здійснення платежів між економічними агентами через систему комерційних організацій, наділених функцією розрахунково-касового обслуговування, а також розрахунки за заліком взаємної заборгованості, підтверджені регламентованими документами [15].

Виходячи з вищенаведеного, вважаємо, що не доцільно кошти за строковими депозитами відносити до складу фінансових інвестицій. Крім того, при відображенні депозиту в бухгалтерському обліку вважаємо, що необхідно враховувати дві умови, зокрема строк його погашення та зменшення ліквідності коштів, які знаходяться на депозитному рахунку. У зв'язку з цим, строкові депозити на термін до 12 місяців Скоробогатова В.В. пропонує відносити до складу інших рахунків в банках. Тоді, як строкові депозити на термін більше 12 місяців Скоробогатова В.В. пропонує включати до інших необоротних активів та відображати на субрахунку 184 «Інші необоротні активи» до рахунку 18 «Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи».

Доволі цікаві аспекти щодо обігу криптовалют розглядають науковці Н. В. Гавриленко, Є. І. Допілко, а саме:...«Інституційна поширеність транзакцій з використанням криптовалют поки заснована на неформальних нормах учасників даного процесу. На сьогоднішній день не сформовано єдиних норм і правил обігу криптовалют. Даний процес поки лише набирає обертів. Так, на сьогоднішній день не визначено порядок розрахунків між учасниками економічних процесів з криптовалютами, їх реєстрація, облік здійснених операцій, оподаткування. В даний час всі операції фіксуються, але носять знеособлений характер, тобто неможливо достовірно ідентифікувати сторони розрахунків, якщо вони цього не зробили. Це може негативно позначитися на етапі становлення і розвитку даного інструменту і навіть стати плацдармом для шахрайства та здійснення нелегальних схем і платежів. Даний інструмент вимагає, перш за все, офіційного визнання світовими урядами. Необхідним є надання йому офіційного статусу платіжного засобу і опрацювання нормативно-правової бази (розробки формальних норм і правил) емісії, обігу, ідентифікації користувачів і здійснення платежів» [38].

Акредитиви є однією із форм безготівкових розрахунків, яка набула широкого розповсюдження за останні роки. Височан О.С. зазначає, що доволі часто у вітчизняному обліку при відкритті акредитива заявником дебетуються рахунки 313 «Інші рахунки в банку в національній валюті», тобто кошти на акредитивному рахунку вважаються грошовими. Єфіменко В. та Кирнас О. [8] для обліку коштів на акредитивному рахунку використовують довільний рахунок 378 «Розрахунки по відкритому акредитиву», пояснюючи це тим, що до виконання умов акредитиву грошові кошти вилучаються з обліку підприємства та зберігаються на спеціальному резервному рахунку в банку. Такої думки також дотримується О.С. Височан, а також додає, що, оскільки кошти під час відкриття акредитивного рахунку є своєрідним забезпеченням майбутнього платежу, необхідно одночасно з відображенням сум на акредитивному рахунку в складі дебіторської заборгованості одночасно

відобразити їх за балансом на рахунку 05 «Гарантії та забезпечення надані» [3].

Крім того, на думку О.С. Височана, відкличний акредитив логічно відображати на рахунках обліку грошових коштів, у зв'язку з тим, що заявник акредитива може в будь-який момент забрати кошти з даного рахунку і використати їх на власні потреби, що свідчить про грошову основу відкличного акредитиву [3]. Погоджуємося думкою дослідника, але вважаємо, що для обліку коштів на акредитивному рахунку не слід використовувати рахунок 378 «Розрахунки по відкритому акредитиву», у зв'язку з тим, що за сутністю дана операція передбачає лише їх перерахунок на інший рахунок в банку, а не постачальнику та дебіторська заборгованість не виникає у підприємства, тому кошти за відкритими акредитивами слід відносити до коштів на інших рахунках в банках.

Вищевикладений матеріал дозволяє зробити висновок, що до коштів на інших рахунках в банках (що відображаються на субрахунках 313 «Інші рахунки в банку в національній валюті» та 314 «Інші рахунки в банку в іноземній валюті») включаються кошти, які підприємство може використати для розрахунків за поточними операціями та кошти, якими фактично не можливо скористатися в даний момент часу. Така ситуація призводить до асиметрії інформації в системі бухгалтерського обліку щодо суми грошових коштів, що наявні та доступні для використання. У зв'язку з цим, пропонуємо розмежовувати такі кошти шляхом створення окремого рахунку, так, зокрема, з використанням рахунку 33 «Інші грошові активи» з відповідними субрахунками: 333 «Грошові кошти на інших рахунках з обмеженим доступом в національній валюті» 334 «Грошові кошти на інших рахунках з обмеженим доступом в іноземній валюті».

Для достовірного і правильного складання Звіту про рух грошових коштів, який дійсно був би спроможний забезпечити «надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації» [11, с. 5] необхідно, перш за все, чітко визначитися з класифікацією грошових

потоків за видами діяльності та забезпечити її дотримання протягом тих звітних періодів, які підлягають порівнянню при аналізі для прийняття управлінських рішень. Аналогічної класифікації необхідно дотримуватися і при відображенні господарських операцій у поточному бухгалтерському обліку, через те, що це передбачено як діючим Планом рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [16], так і національними Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку.

Разом з тим, це питання є доволі дискусійним і часто вирішується не кращим чином, що й зумовило підвищену увагу до нього в публікаціях різних науковців. Виходячи з цього, перш за все необхідно чітко розібратися з поняттями основної та операційної діяльності. МСБО7 «Звіт про рух грошових коштів» визначає, що операційна діяльність – це основна діяльність суб'єкта господарювання, яка приносить дохід, а також інші види діяльності, які не є інвестиційною або фінансовою діяльністю [17, с. 2].

Вони є, як правило, результатом операцій та інших подій, які підпадають під визначення прибутку або збитку [17, с. 4]. Отже, можна зробити висновок, що при класифікації господарських операцій, а отже і грошових потоків за видами діяльності, в першу чергу необхідно визначити, які з них відносяться до інвестиційних та/або фінансових. Всі інші грошові потоки необхідно вважати операційними. Саме тому ми зупинимось спочатку на визначенні та характеристиці інвестиційної і фінансової діяльності. МСБО 7 наводить доволі детальний перелік подій, що зумовлюють грошові потоки, які відносяться до інвестиційної діяльності. Перелічимо їх з деякими скороченнями:

- а) придбання та продаж довгострокових активів;
- б) придбання та продаж власного капіталу або боргових інструментів інших суб'єктів господарювання, а також часток у спільних підприємствах;
- в) надання авансів грошовими коштами та позик іншим сторонам і їх повернення іншими сторонами;

г) виплати та надходження грошових коштів за ф'ючерсними і форвардними контрактами, опціонами та контрактами «своп», окрім випадків, коли такі контракти укладаються для дилерських чи торгівельних цілей або виплати класифікуються як фінансова діяльність.

Необхідно підкреслити, що у діючому Плані рахунків бухгалтерського обліку підприємств і організацій виробничої сфери субрахунки 731 «Дивіденди одержані» та 732 «Відсотки одержані» віднесені до рахунка 73 «Інші фінансові доходи», який у кінці звітного періоду закривається субрахунком 792 «Результати фінансових операцій». Отже, дивіденди і відсотки одержані можна класифікувати як доходи або операційної, або інвестиційної, або фінансової діяльності. Кожна точка зору має право на існування. На нашу думку, в цьому питанні необхідно дотримуватися певної послідовності: раз у поточному обліку ці доходи віднесені до фінансової діяльності, то й у «Звіті про фінансові результати» (ф. № 2) та у «Звіті про рух грошових коштів» (ф. № 3) їх необхідно відносити не до інвестиційної або операційної діяльності, а до фінансової. Тоді практикуючому бухгалтеру буде зрозумілим логічний взаємозв'язок рахунків бухгалтерського обліку та окремих форм фінансової звітності. \

Відповідно до п. 31 МСБО 7, кожен з грошових потоків від відсотків та дивідендів, отриманих і сплачених, розкривається окремо. Кожен з них класифікується на послідовній основі в будь-які періоди, як операційна, фінансова або інвестиційна діяльність. Отже, міжнародні стандарти бухгалтерського обліку дають можливість кожному суб'єкту господарювання самостійно класифікувати грошові потоки від отриманих та сплачених відсотків і дивідендів відповідно до того, з яким видом діяльності вони пов'язані та з якою метою надаються позики і залучаються фінансові ресурси, тобто відповідно до економічного змісту тих подій, які стали підставою отримання або сплати відсотків і дивідендів. Аналогічні підходи, за деяким винятком, декларуються і у інших стандартах бухгалтерського обліку, але у Плані рахунків бухгалтерського обліку підприємств виробничої сфери [16]

передбачено, що субрахунок 951 «Відсотки за кредит» відноситься до рахунка 95 «Фінансові витрати» і відповідно закривається субрахунком 792 «Результати фінансових операцій», тому доцільно й у Звіті про рух грошових коштів відсотки сплачені показувати у складі витрат фінансової діяльності. Таким чином, для вітчизняних підприємств характерною є певна відмінність нормативної бази ведення обліку та складання фінансової звітності від міжнародних стандартів, що особливо бажано враховувати при переході до застосування окремими підприємствами Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ). Враховуючи такі особливості українських стандартів, у Звіті про рух грошових коштів (ф. № 3) сплачені та отримані відсотки за позиками взагалі окремо не виділяються, а враховуються у складі інших надходжень та інших платежів. На це вказує МФУ у своєму листі від 10.01.11 р. [18]. А це ускладнює роботу бухгалтерів як при відображенні господарських операцій на рахунках, так і при визначенні фінансових результатів за видами діяльності та складання звітності. Це підтверджують чисельні трактування, наведені в праці... «Оцінка результативності управлінського обліку, аналізу та контролю витрат» [36].

На нашу думку, система бухгалтерського обліку і звітності повинна забезпечувати прозорість і зрозумілість інформації, яка характеризує діяльність підприємства і використовується зовнішніми користувачами звітності для прийняття управлінських рішень. Тому в стандартах бухгалтерського обліку та інших нормативних документах МФУ бажано мати чітке визначення витрат і доходів за видами діяльності, у відповідності з яким і повинні будуватися форми фінансової звітності. По-перше, це повинно стосуватися інвестиційної та фінансової діяльності. Їх склад повинен бути чітко обумовлений і обмежений, а всі інші процеси, і пов'язані з ними грошові потоки необхідно відносити до операційної діяльності. У такому разі розподіл надходження і вибуття грошових коштів за видами діяльності можна представити таким чином, як наведено в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Класифікація грошових потоків за видами діяльності

Вид діяльності	Джерела надходження грошових коштів	Напрями вибуття грошових коштів
Основна (поточна, операційна)	- реалізація готової продукції, товарів, робіт, послуг; - відсотки за виданими кредитами, депозитами; - інші операційні доходи	- придбання виробничих запасів і товарів; - оплата витрат, робіт, послуг виробничого характеру; - виплати працівникам; - відсотки за одержаними кредитами; - податкові платежі
Інвестиційна	- реалізація основних засобів, інших необоротних матеріальних і нематеріальних активів; - реалізація цінних паперів (крім еквівалентів грошових коштів); - погашення раніше виданих кредитів	- придбання основних засобів, інших необоротних матеріальних та нематеріальних активів; - придбання цінних паперів (крім еквівалентів грошових коштів); - видача довгострокових кредитів
Фінансова	- Розміщення інструментів власного капіталу (акцій, часток у капіталі тощо); - Розміщення облігацій та інших боргових зобов'язань (крім операційного призначення)	- викуп цінних паперів, часток у капіталі, боргових зобов'язань власної емісії; - виплата дивідендів

Такий розподіл господарських процесів (і грошових потоків) за видами діяльності чітко визначає, що до інвестиційної діяльності відносяться лише ті події, які впливають на зміни залишків необоротних активів, а до фінансової – лише ті операції, які впливають на зміни власного капіталу та довгострокових зобов'язань. Решта господарських операцій і зумовлених ними грошових потоків повинні бути віднесені до операційної діяльності.

На сучасному етапі коли у більшості підприємств грошових активів не вистачає, здатність підприємства виживати на пряму залежить від вміння аналізувати та управляти грошовими потоками. Тому аналіз грошових потоків є одним із основних заходів запобігання банкрутства підприємства.

Аналіз грошових потоків пов'язаний із з'ясуванням причин, які вплинули на збільшення (зменшення) припливу грошових коштів та збільшення (зменшення) їх відпливу. Недостатня розробка теоретичних і

методологічних питань аналізу грошових потоків викликає необхідність їх розділу кваліфікаційної роботи.

Дослідженню питань аналізу грошових потоків присвячені праці вітчизняних та зарубіжних вчених, зокрема: Ф.Ф. Бутинця, В.К. Савчука, Г.В. Савицької, В.О. Шевчука, В.В. Євдокимова, Л.А. Лахтінової, Г.В. Митрофанової, Г.Г. Кірейцева, А.І. Бланка, Я.В. Соколова, А.Д. Шермеда, М.С. Пушкаря, Л.В. Нападовської та інших економістів.

Незважаючи на вагомий внесок вітчизняних та зарубіжних вчених у розвиток аналізу руху грошових коштів, актуальною залишається проблема вдосконалення методики аналізу руху грошових коштів з точки зору поділу його на рух грошових коштів від поточної господарської діяльності та рух грошових коштів, що пов'язаний з розвитком підприємства.

Результати дослідження праць вітчизняних та зарубіжних вчених дозволяють зробити висновки, що в аналізі грошових потоків використовуються прямий та непрямий методи.

Г. Г. Кірейцев розглядає прямий і непрямий, а також формалізовані методи аналізу руху грошових коштів. Автор стверджує, що прямий метод дозволяє оцінити ліквідність підприємства, оскільки детально розкриває рух грошових коштів на рахунках, що дає можливість робити оперативні висновки відносно достатності коштів для сплати по рахунках поточних зобов'язань, а також про можливість здійснення інвестиційної діяльності. В той же час цей метод має суттєвий недолік, оскільки він не розкриває взаємозв'язок одержаного фінансового результату і зміни величини грошових коштів на рахунках підприємства. І щоб з'ясувати причину можливих розбіжностей, науковцем запропоновано проводити аналіз грошових коштів непрямим методом [1].

Н. В. Гавриленко і О. В. Грищенко в своїй науковій праці зазначають:...«Оцінка методом дисконтованих грошових потоків: фундаментальна основа цього підходу – правило приведеної вартості (present

value, PV), вартість будь-якого активу дорівнює приведеній вартості грошових потоків, очікуваних від активу.

$$\text{Вартість активу} = \sum_{t=1}^n \frac{CF_t}{(1+r)^t}$$

де n – строк життя активу;

CF_t – грошові потоки за період t ;

r – ставка дисконтування, яка відображає ризик очікуваних грошових потоків.

Застосовуючи стандартну модель дисконтування грошових потоків, слід продисконтувати всі грошові потоки, створювані активом, за відповідною дисконтною ставкою. Оцінка методом дисконтування грошових потоків ґрунтується на очікуваних у майбутньому грошових потоках і ставках дисконтування. Цей підхід легше застосовувати для активів, грошові потоки яких є позитивними і можуть бути достовірно оцінені, ставки дисконтування і ризику, властиві активу, можуть бути надійно визначено [].

С.З. Мошенський та О. В. Олійник стверджують, що аналіз грошових потоків є ефективним лише, якщо надходження грошових коштів співставляються зі звітним значенням чистого прибутку для перевірки якості останнього. Авторами розглядаються як прямий, так і непрямий методи аналізу грошових потоків. При цьому стверджують, що інформація, отримана прямим способом, використовується для прогнозування грошових потоків [3].

Так, на думку В. Шевчука, інформація, одержана за допомогою прямого методу, може бути корисною для планування грошового потоку, в той час як прямий метод не дає такої можливості. Надають перевагу прямому методу і А. Я. Кізма та І. П. Кушнірик, стверджуючи, що прямий метод допомагає оцінити перспективи діяльності підприємства, з'являється можливість об'єктивніше оцінити ліквідність підприємства в умовах інфляції на основі аналізу руху коштів. Переваги непрямого методу в порівнянні з прямим, на думку М. Г. Михайлова, полягає в наявності інформації про відмінність між сумами чистого доходу і грошових коштів [6].

В. Г. Савицька пропонує в першу чергу проводити горизонтальний аналіз грошових потоків, паралельно проводити вертикальний (структурний) аналіз додатного, від'ємного і чистого грошового потоків. Результати горизонтального і вертикального аналізу служать базою для проведення фундаментального (факторного) аналізу формування чистого грошового потоку. Для вивчення факторного аналізу формування додатного, від'ємного і чистого грошових потоків автор рекомендує використовувати прямий і непрямий методи [7].

Для оцінки результатів фінансової діяльності підприємств найбільш важливе значення мають три показники:

- доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг);
- прибуток;
- потік грошових коштів.

Починати аналіз грошових потоків необхідно з вивчення джерел надходження і напрямів витрачання грошових коштів за декілька звітних періодів. Це дасть можливість оцінити зміни обсягу і структури грошових потоків за видами діяльності, за окремими джерелами їх надходження та напрями використання, визначити орієнтовно найбільш важливі потоки грошових коштів на найближчу перспективу, порівняти (по можливості) структуру грошових потоків з показниками інших підприємств, оцінити майбутні наслідки проведених господарських операцій і процесів. Для розрахунку таких показників краще користуватися Звітом про рух грошових коштів, складений прямим методом.

Каліновська М. М. розглядає особливості функціонування публічного сектору [32].

Також певний внесок в цьому напрямку здійснено в праці «Management Accounting and Internal Economic Monitoring of Production Processes» [35].

Грошові нюанси відображення в бухгалтерському обліку та можливі податково-облікові ризики витрат на маркетинг ретельно висвітлені Н.

Гавриленко і В. Шведом в результатах їх праці з відповідною назвою... «Податково-облікові ризики витрат на маркетинг»[37].

У світовій практиці використовуються, як правило, один із двох методів аналізу, відомих як прямий і непрямий методи. Різниця їх складається в різній послідовності визначенні величини потоку коштів у результаті поточної діяльності а саме:

- прямий метод - ґрунтується на вирахуванні надходження і відтоку коштів, тобто вихідним елементом є виторг; джерелом інформації є аналітичні дані рахунків бухгалтерського обліку - 30 і 31 класу 3;

- непрямий метод ґрунтується на ідентифікації й обліку операцій, пов'язаних з рухом грошових коштів, і послідовному коректуванні чистого прибутку, тобто вихідним елементом є прибуток.

Для аналізу операцій з грошовими коштами на підприємстві досліджують такий показник, як коефіцієнт ефективності грошових потоків, який розраховується за формулою 1.1:

$$K_{\text{еф}} = \frac{Ч_{\text{гп}}}{В_{\text{гк}}}, \quad (1.1)$$

де $Ч_{\text{гп}}$ - чистий грошовий потік;

$В_{\text{гк}}$ - відтік грошових коштів.

На нашу думку, використання прямого методу аналізу руху грошових коштів, на відміну від непрямого, дозволяє забезпечити необхідний рівень деталізації інформації про рух грошових коштів, що дозволить здійснювати ефективну діяльність господарюючого суб'єкта в умовах ринкової економіки.

Для оцінки динаміки грошових потоків важливим є показник відношення чистого потоку грошових коштів у результаті операційної діяльності (ЧОГП) до загальної суми активів підприємства (СВА), що розраховується за формулою 1.2:

$$ГПВА = ЧОГП/СВА, \quad (1.2)$$

де ГПВА – потік грошових коштів на загальну суму активів. При аналізі цей показник порівнюють у динаміці з рентабельністю загальних

активів, з показниками інших підприємств, з його ринковим або нормативним значенням. Якщо відношення потоку грошових коштів до загальної середньорічної суми активів стабільно перевищує рентабельність таких активів, то можна говорити про високу якість прибутку підприємства, тому що більша його частина отримана у формі грошових коштів, а не у формі нарахованих доходів. Рентабельність загальних активів (РА) для такого аналізу доцільно визначати за формулою 1.3 - за відношенням операційного прибутку (ОП) до середньорічної вартості активів:

$$РА = ОП/СВА \quad (1.3)$$

Порівнюючи порядок розрахунку наведених показників, можна зробити висновок, що для позитивної оцінки якості прибутку підприємства необхідно, щоб чистий потік грошових коштів від операційної діяльності стабільно перевищував суму операційного прибутку. Для оцінки якості грошового потоку від операційної діяльності важливе значення має показник відношення чистого грошового потоку до обсягу продаж (ЧРД), який можна визначити за формулою 1.4:

$$ГПРД = ЧОГП/ЧРД, \quad (1.4)$$

де ГПРД – відношення чистого операційного грошового потоку до обсягу продаж.

Для визначення цього показника у знаменнику наведеної формули (1.4) використовують суму чистого доходу від реалізації продукції з форми № 2. Визначений таким чином показник порівнюють з відношенням операційного прибутку до чистого обсягу продаж, тобто з показником рентабельності продаж за операційними прибутком. Суттєві відхилення цих показників можуть вказувати на можливі неточності у бухгалтерських розрахунках і вимагають детального дослідження їх причин.

Ще одним із важливих показників для оцінки грошового потоку та фінансового стану господарюючого суб'єкта є показник грошового покриття росту (ГПР), який визначають за формулою 1.5, як відношення чистого

грошового потоку від операційної діяльності до суми коштів, витрачених на придбання або створення основних засобів (ПОЗ):

$$\text{ГПР} = \text{ЧОГП} / \text{ПОЗ} \quad (1.5)$$

Значення даного показника бажано мати більшим за 1. Низьке його значення (< 1) вказує на незабезпеченість власними грошовими коштами від операційної діяльності росту активів і вимагає додаткового розслідування джерел фінансування інвестиційної діяльності. Перспективи підприємства уникнути банкрутства в майбутньому характеризує коефіцієнт грошового покриття довгострокової заборгованості (КГПЗ), який можна визначити за формулою 1.6:

$$\text{КГПЗ} = \text{ЧОГП} / \text{ДЗ}, \quad (1.6)$$

де ДЗ – довгострокові фінансові зобов'язання.

Динаміка даного показника у бік зменшення характеризує зростання загрози банкрутства підприємства в майбутньому.

Таким чином, в даному розділі кваліфікаційної роботи було досліджено історичні аспекти економічної категорії «кошти», висвітлено позиції наукових шкіл різних часів з приводу економічної сутності даного поняття; розкрито «грошові кошти», як об'єкт бухгалтерського обліку і економічного аналізу. Таким чином, проведені дослідження допомогли сформулювати ряд висновків:

- грошові кошти становлять одну з основних складових фінансової інфраструктури господарської діяльності, так як опосередковують рух товарів, робіт і послуг, капіталу, тому дослідження змісту, способу здійснення та обліку грошових розрахунків між суб'єктами господарювання є особливо важливими на сучасному етапі розвитку господарства;
- при аналізі відхилення чистого руху грошових коштів підприємства за звітний період від суми чистого прибутку та виявленні їх причин необхідно спиратися на твердження, що усі від'ємні грошові потоки від інвестиційної та фінансової діяльності покриваються за рахунок

операційного прибутку, а додатні грошові потоки від цих видів діяльності, як правило, використовуються в операційній діяльності або ж збільшують суму чистого грошового потоку підприємства та залишок вільних грошових коштів на кінець звітного періоду.

Щоб визначити причини відхилення чистого руху коштів від операційної діяльності від суми операційного прибутку, необхідно порівняти методики визначення цих показників у різних формах звітності. На жаль, для такого аналізу недостатньо інформації у Звіті про рух грошових коштів, складеному прямим методом. Окремі показники необхідно розраховувати за методикою складання цього звіту непрямым або напівнепрямым, модифікованим непрямым методом. Таким чином, детальний аналіз показників Звіту про рух грошових коштів значно покращує можливості об'єктивної оцінки результатів діяльності підприємства та визначення перспектив його розвитку.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТОВ «ПЕРШИЙ МЕДИЧНИЙ ЦЕНТР НЕКРАСЕНКА»

2.1. Виробничо-економічна характеристика ТОВ «ПМЦ Некрасенка»

Товариство з обмеженою відповідальністю «Перший медичний центр Некрасенка» розташоване у місті Первомайськ, по вулиці Кам'яномостівській, 5. Хоча юридичною адресою є: Миколаївська обл., с. Грушівка, вул. Новогрушівська, 5.

ТОВ «ПМЦ Некрасенка» зареєстровано в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців 01.04.2015 року. Але розпочав працювати медичний центр з 09.11.2015 року.

ТОВ «ПМЦ Некрасенка» є комерційною організацією, діяльність якої спрямована на подальше розширення номенклатури послуг, з метою отримання прибутку та задоволення зростаючих потреб населення.

Засновником юридичної особи є Некрасенко Костянтин Анатолійович. Некрасенко К.А. З серпня 2006 р. по грудень 2014р. працював головним лікарем Первомайської центральної міської багатoproфільної лікарні.

Предметом основної діяльності Товариства є охорона здоров'я та надання соціальної допомоги.

Товариство є юридичною особою, має самостійний баланс та розрахунковий (поточний) банківський рахунок, а також має право мати валютний та інші банківські рахунки.

Товариство вважається створеним як юридична особа з дня його державної реєстрації згідно чинного законодавства України.

Правове положення господарських товариств, що є залежними від Товариства, визначається чинним законодавством України.

Товариство самостійно планує свою господарську і іншу діяльність, а також соціальний розвиток його колективу. При цьому Товариство керується

положеннями чинного законодавства України, а також рішеннями його органів, прийнятих в межах їх компетенції.

Товариство може здійснювати зовнішньоекономічну діяльність в порядку, встановленому чинним законодавством України. Для здійснення зовнішньоекономічної діяльності Товариство має право: відкривати валютні рахунки в банківських установах, укладати зовнішньоекономічні контракти з іноземними юридичними особами і здійснювати операції, що пов'язані з використанням іноземної валюти, засновувати підприємства з іноземними інвестиціями, а також брати участь у їх діяльності, здійснювати інші операції в процесі зовнішньоекономічної діяльності.

Товариство самостійно встановлює (визначає) ціни та тарифи на свою продукцію, товари, роботи та послуги, окрім випадків, передбачених чинним законодавством України.

Для забезпечення діяльності Товариства формується статутний (складений) капітал Товариства, який розподіляється на частки та складається з вартості вкладів його учасників. В якості внеску до статутного (складеного) капіталу Товариства учасник може вкласти грошові кошти, цінні папери, інші речі або майнові чи інші відчужувані права, що мають грошову оцінку. Розмір статутного (складеного) капіталу Товариства складає 5000,00 грн.

Відповідно до статуту, головною метою ТОВ «ПМЦ Некрасенка» є отримання прибутку шляхом здійснення господарських та інших видів діяльності, підвищення продуктивності праці. В таблиці 2.1 наведені основні показники діяльності ТОВ «ПМЦ Некрасенка» за 2019-2020рр.

З даних таблиці 2.1 можна зробити висновок, що ТОВ ПМЦ Некрасенка» у 2020 році набув збитків. Як бачимо це є наслідком збільшення витрат закладу. Рентабельність організації знизилась на 20,9%. Більш детально показники фінансового стану ТОВ «ПМЦ Некрасенка» ми розглянемо у п.2.2.

Таблиця 2.1

Основні показники діяльності ТОВ «ПМЦ Некрасенка»
за 2019-2020 рр.

№ п/п	Показник	2019р.	2020р.	Відхилення	
				Абсол.	Віднос.
1	Прибуток (збиток), тис. грн.	14,6	-14,6	-29,2	-2
2	Рентабельність	19,6%	-1,3%	-20,9	-1,07
3	Операційні витрати, тис. грн.	74,5	1167,3	1092,8	14,67
4	Доходи від операційної діяльності, тис. грн.	89,1	1152,7	1063,6	11,94
5	Середньооблікова кількість працівників, чол.	3	21	18	6
6	Фонд оплати праці працівників, тис. грн.	51,3	673,0	621,7	12,12

Також з даних таблиці 2.1 можна зробити висновок, що середньооблікова кількість працівників значно підвищилася, а саме на 18 осіб, тобто на 600%. А тому і збільшився фонд оплати праці, внаслідок чого збільшилися витрати закладу.

Згідно штатного розпису Товариство поділяється на шість структурних підрозділи:

1.Адміністрація (директор, заступник директора з лікувальної роботи, заступник директора з адміністративно-господарської роботи, головна медсестра, бухгалтер, юрисконсульт, сестра-господиня та ін.)

2. Хірургічне відділення (лікар-анестезіолог, лікар-офтальмолог, лікар-акушер-гінеколог, лікар-ендоскопіст, лікар-отоларинголог, лікар-уролог, лікар-хірург, акушерка, сестра медична та ін.)

3. Клініко-діагностична лабораторія (біолог, лаборант)

4. Терапевтичне відділення (лікар-терапевт, лікар-кардіолог, лікар-невропатолог, лікар-педіатр, сестра медична з масажу та ін.)

5. Діагностичне відділення (лікар з ультразвукової діагностики, лікар загальної практики-сімейний лікар, лікар-рентгенолог, сестра медична та ін.)

6. Стоматологічне відділення (лікар-стоматолог-терапевт, лікар стоматолог-ортопед)

Загалом затверджено наказом №3 від 02.11.2019 р. штат у кількості 34,5 штатних одиниць з місячним фондом заробітної плати 152 405 грн., 00к. Останні зміни до штатного розпису відбулися 01 жовтня 2020 р.

На сьогоднішній день фактично працює у Товаристві 21 особа, у тому числі 1 зовнішній сумісник, тобто 20,25 штатних одиниць. А зараз розглянемо, як змінилася структура персоналу Товариства протягом року (таблиця 2.2).

Таблиця 2.2

Структура персоналу ТОВ «Перший медичний центр Некрасенка»

№ п/п	Структурні складові персоналу	2019р.		2020р.		Відхилення, %
		Кількість осіб	%	Кількість осіб	%	
1	Адміністративно-господарський персонал	5	23,8	6	28,5	4,7
2	Лікарі	10	47,6	9	42,9	-4,7
3	Середній медичний персонал	4	19,1	4	19,1	0
4	Молодший медичний персонал	2	9,5	2	9,5	0

Загалом за рік структура Товариства майже не змінилася. Кількість лікарів зменшилася на 4.7%, а кількість адміністративно-господарського персоналу збільшилася на 4.7%.

Зазвичай оперативний облік чисельності працівників веде відділ кадрів. Але у ТОВ «ПМЦ Некрасенка» не передбачено даного відділу, тому обов'язки відділу кадрів розкинуті між бухгалтером та юрисконсультантом. Оперативний облік ведеться на бланках типових форм затверджених наказом Мінстатистики №489 від 05.12.2008р. «Про затвердження типових форм первинної облікової документації зі статистики праці»:

- Наказ (розпорядження) про прийняття на роботу;
- Особова картка працівника;
- Наказ (розпорядження) про надання відпустки;
- Наказ (розпорядження) про припинення трудового договору (контракту) .

Чинники, що викликають рух персоналу, різноманітні, мають різні джерела, сила їх впливу різна, мінлива і найчастіше важко піддається кількісній оцінці.

За рівнем керованості ці чинники можуть бути розділені на три групи:

- чинники, що виникають на самому підприємстві (розмір заробітної плати, умови праці, рівень автоматизації праці, перспективи професійного зростання тощо);
- особистісні чинники (вік працівників, рівень їх освіти, досвід роботи, професійна придатність, вимоги до місця роботи тощо);
- чинники зовнішні стосовно підприємства (економічна ситуація в регіоні, сімейні обставини, поява нових підприємств та ін.).

У свою чергу, у кожній з цих груп можна виокремити чинники, що вирізняються за силою і характером їх впливу на мобільність працівників.

ТОВ «Перший медичний центр Некрасенка» облаштований належним чином і має дуже багато дорогоцінного медичного обладнання, інформація про деяке з них наведена в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Засоби праці ТОВ «ПМЦ Некрасенка»

№ п/п	Приміщення ТОВ «ПМЦ Некрасенка»	Обладнання
1	2	3
1	Операційний блок №2	Офтальмологічна мікрохірургічна система покращення зору Millennium модель CX1110 CCS в комплектації
		Операційний мікроскоп OPMIVISU 140
		Наркозно-дихальний апарат "БРИЗ"
		Стерилізатор касетний Statim 2000
		Стерилізатор повітряний ГП-80

		Продовження таблиці 2.3
		Компресор "АВАС"
		Іонізуюча лампа
2	Кабінет офтальмологічних досліджень	Аutoreфрактометр/кератометр RK-600
		Безконтактний тонометр "Нiwits" для вимірювання внутрішньоочного тиску
		Автоматичний периметр
		Ультразвуковий біометр (А-скан) AxisII Medical
		Автоматичний проектор знаків UnicosACP700
		Тонометр-тонограф GlauteSt-60
		Периметр зору ПНР-2
3	Кабінет ультразвукової діагностики	Система ультразвукова діагностична ВОЛЮСОН E8/UltrasoundDiagnosticSystems VOLUSON E8
4	Кабінет лікаря-акушера-гінеколога	Крісло гінекологічне
		Апарат високочастотний електрохірургічний ЕХВЧ-120 "Надія-4" радіохвильовий
		Кольпоскоп Kernel
		Фетальний монітор
5	Кабінет ендоскопічних досліджень	Монітор
		Електрокоагулятор
		Електровідсмоктувач
		Фіброезофагогастро-дуоденоскоп Олімпус
6	Кабінет лікаря-онколога	Опромінювач бактерицидний
7	Кабінет мамологічних досліджень	Денситометр цифровий "Sunlight"
		Комплекс рентгенівський мамографічний цифровий Мадіс ГРИС.941212.002-1 од.
		Опромінювач бактерицидний
		Дерматоскоп
8	Кабінет комп'ютерної томографії	Комп'ютерний томограф
9	Кабінет кардіологічних досліджень	Кардіологічний комплекс (Велоергометр, комп'ютерний кардіограф, ЕхоЕКГ, ЕКГ)
10	Кабінет неврологічних досліджень	Реограф
		Ехоенцефалограф
		Електроенцефалограф DXNT 32
11	Кабінет фізіотерапії	Апарат лазерний терапевтичний Ліка-терапевт
		Апарат для УВЧ терапії
		Інгалятор ультразвуковий
		Євмінова дошка

		Продовження таблиці 2.3
		Кушетка медична
		Вакуумний масажер MBT-01
		Біоптрон "Zepter"
12	Рентгенкабінет	Система цифрова рентгенівська панорамна Panoura 18S
13	Клініко-діагностична лабораторія	Аналізатор гематологічний автоматичний BC-3000Plus
		Аналізатор Sapphire400
		Мікроскоп біологічний монокулярний
		Освітлювач до мікроскопа
		Піпетка дозувальна багатоканальна (8 каналів дозування)
		Колориметр фотоелектричний концентраційний КВФ-2-УХЛ 4.2.
		Центрифуга лабораторна електричного типу

Кожен кабінет лікаря оснащений комп'ютером та відповідним меблем. Кожному працівнику надані всі необхідні засоби праці у задовільному стані для виконання своїх обов'язків.

2.2. Аналіз фінансового стану ТОВ «ПМЦ Некрасенка»

Володіння прийомами і методами економічного аналізу створює підґрунтя для розвитку їх економічного мислення, набуття здатності сприймати економічні процеси, що відбуваються на підприємствах (а також в інших об'єктах управління) у всій їх багатогранності і взаємозумовленості.

Серед традиційних статистичних методів і прийомів, за допомогою яких здійснюється аналітична обробка (головним чином первісна), найпоширеніші такі:

- використання абсолютних і відносних величин;
- використання середніх величин;
- порівняння;
- побудова рядів динаміки;
- групування;

- балансовий метод;
- індексний метод [5].

Для аналізу фінансового стану ТОВ «ПМЦ Некрасенка» використовується метод використання абсолютних і відносних величин та метод порівняння.

У фінансовому стані підприємства знаходять відображення у вартісній формі загальні результати роботи підприємства з управління фінансовими ресурсами.

Фінансовий стан підприємства визначається такими елементами:

- прибутковість роботи підприємства;
- оптимальність розподілу прибутку, що залишився у розпорядженні підприємства після сплати податків і обов'язкових платежів;
- наявність власних фінансових ресурсів не лише мінімально-необхідного рівня для організації виробничого процесу і процесу реалізації продукції;
- раціональне розміщення основних і оборотних фондів;
- платоспроможність та ліквідність.

Важливим показником діяльності є стабільність фінансового стану підприємства, яка залежить від правильності та доцільності вкладення фінансових ресурсів у активи, тому для його оцінки необхідно вивчити передусім склад, структуру майна та джерела його утворення, а також причини їх зміни. При цьому, основними напрямками аналізу є вивчення за даними балансу вартості усього майна підприємства і суми джерел утворення цього майна на певну звітну дату [3]. Для формування конкурентних стратегій підприємницької структури слід використовувати методику, запропоновану Н. В. Гавриленко, О. В. Грищенко і Н. О. Козіцькою в їхній науковій праці [33].

За даними балансу (форма №1-м) на 31 грудня 2020 року, які відображені в таблиці 2.4, можна зробити висновок, що за 2020 рік ТОВ «ПМЦ Некрасенка» придбало необоротні активи, а саме малоцінні необоротні матеріальні активи, вартість яких менше 6000 грн. Відповідно до п.1 розділу

III наказу «Про облікову політику у лікувально-діагностичному центрі» №2 від 02.11.2019 р. амортизацію за МНМА нараховується у першому місяці використання об'єкта в розмірі 50% його вартості, яка амортизується, та решта 50% вартості, яка амортизується, у місяці їх вилучення з активів (списання з балансу) унаслідок невідповідності критеріям визнання активом.

Таблиця 2.4

Дані балансу на 31 грудня 2020 р. ТОВ «ПМЦ Некрасенка»

Актив	Код рядка	На початок 2020 р., тис.грн.	На кінець 2020р., тис.грн.
Основні засоби	1010		2
-первісна вартість	1011		4,1
-знос	1012		(2,1)
Запаси	1100	14,4	8,4
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи послуги	1125	1,5	
Гроші та їх еквіваленти	1165	30,6	1,4
Баланс	1300	46,5	11,8
Пасиви	Код рядка	На початок 2020 р., тис. грн.	На кінець 2020 р., тис. грн.
Зареєстрований капітал	1400	5,0	5,0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	14,6	
Поточна кредиторська заборгованість за:			
-товари, роботи, послуги	1615		6,8
-розрахунки з бюджетом	1620	12,6	
-розрахунки з оплати праці	1630	14,3	
Баланс	1900	46,5	11,8

Також набули змін оборотні активи Товариства. Запаси за 2020 рік зменшилися на 41.7% , дебіторська заборгованість покрита, а грошові кошти

значно зменшилися, а саме на 95,4%. За даними таблиці 2.4 видно, що грошові кошти зменшилися за рахунок покриття кредиторської заборгованості, а саме розрахунків з бюджетом та розрахунків з оплати праці. Але з'явилася нова кредиторська заборгованість за товари роботи, послуги.

Статутний капітал не змінився. Як бачимо Товариство за 2020 рік понесло значних збитків, адже на кінець року нерозподілений прибуток дорівнює 0.

А зараз проаналізуємо ліквідність Товариства. Розрізняють поняття майнової (абсолютної) ліквідності та фінансової (відносної) ліквідності. Майнова (абсолютна) ліквідність означає здатність активу трансформуватись у кошти. Ступінь ліквідності активів визначається тривалістю часу, необхідного для цієї трансформації.

Фінансова ліквідність означає готовність і спроможність підприємства виконувати свої зобов'язання у повному обсязі й у встановлені кредитною угодою строки.

Ми проаналізуємо фінансову ліквідність ТОВ «ПМЦ Некрасенка». Для цього розрахуємо коефіцієнт загальної ліквідності на початок та на кінець 2016 року та порівняємо, як змінилася ліквідність закладу протягом року.

Коефіцієнт загальної ліквідності розраховується як відношення оборотних активів до поточних зобов'язань (таблиця 2.5). Тобто розраховуємо за формулою 2.1:

$$K_{\text{зл}} = \frac{З_{\text{п}} + \Gamma_{\text{к}} + Д_{\text{з}}}{К_{\text{з}}}, \quad (2.1)$$

де $З_{\text{п}}$ - запаси;

$\Gamma_{\text{к}}$ -грошові кошти;

$Д_{\text{з}}$ - дебіторська заборгованість;

$К_{\text{з}}$ - кредиторська заборгованість.

Нормальним значенням даного коефіцієнта вважається 1,5-2,5, але не менше 1. Однак на його рівень впливає галузева належність підприємства,

структура запасів, стан дебіторської заборгованості, тривалість виробничого циклу й інші фактори.

Таблиця 2.5

Розрахунок показників фінансового стану ТОВ «ПМЦ Некрасенка»

Показник	На початок 2020 р.		На кінець 2020 р.	
	розрахунок	значення	розрахунок	значення
Коефіцієнт загальної ліквідності	$\frac{(14,4+1,5+30,6)}{(12,6+14,3)}$	1,7	$\frac{(8,4+1,4)}{6,8}$	1,4
Коефіцієнт фінансової стійкості	$\frac{(5,0+14,6)}{(12,6+14,3)}$	0,7	$\frac{5,0}{6,8}$	0,7

Розрахувавши загальну ліквідність ТОВ «ПМЦ Некрасенка» можна зробити висновок, що заклад здатний забезпечити свої короткострокові зобов'язання оборотними активами, але звернімо увагу, що на кінець року коефіцієнт ліквідності є значно меншим. Тобто на кінець року у Товариства виникли труднощі з покриттям заборгованостей. Причиною є збільшення витрат та зобов'язань.

Для аналізу фінансового стану ТОВ «ПМЦ Некрасенка» охарактеризуємо фінансову стійкість закладу.

Фінансова стійкість – це визначений стан рахунків підприємства, що гарантує його постійну платоспроможність.

Оцінка фінансової стійкості підприємства має на меті проведення об'єктивного аналізу величини та структури активів та пасивів підприємства і визначення на цій основі міри його фінансової стабільності й незалежності, а також відповідності фінансово-господарської діяльності підприємства цілям його статутної діяльності.

Щоб визначити, наскільки Товариство є стабільним, ми розрахуємо коефіцієнт фінансової стійкості (таблиця 2.5.), який розраховується за формулою 2.2:

$$\Phi_c = \frac{B_k}{Z_k}, \quad (2.2)$$

де B_k - власний капітал;

Z_k - залучений капітал.

Власний капітал — це підсумок першого розділу пасиву балансу, тобто перевищення балансової вартості активів підприємства над його зобов'язаннями.

Залучений капітал — це підсумок третього розділу балансу, тобто поточні зобов'язання підприємства.

Нормальним значенням коефіцієнта фінансової стійкості є значення більше 1. З розрахунків, наведених в таблиці 2.5, можна зробити висновок, що ТОВ «ПМЦ Некрасенка» є досить нестабільним та неплатоспроможним.

Завершимо аналіз фінансового стану ТОВ «ПМЦ Некрасенка» розрахунком рентабельності організації.

Рентабельність розраховується за формулою 2.3:

$$P_n = \frac{П_n}{В_n}, \quad (2.3)$$

де $П_n$ - прибуток підприємства;

$В_n$ - витрати підприємства.

Для розрахунку рентабельності використаємо дані зі звіту про фінансові результати за 2020 рік, форма №2-м і отримані результати узагальнимо в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Дані звіту про фінансові результати ТОВ «ПМЦ Некрасенка»

Стаття	Код рядка	За 2020р., тис. грн.	За 2020р., тис. грн.
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	1152,3	89,1
Інші операційні доходи	2120	0,4	0
Разом доходи	2280	1152,7	89,1
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(904,5)	(59,5)
Інші операційні витрати	2180	(262,8)	(15,0)
Разом витрати	2285	(1167,3)	(74,5)
Фінансовий результат до оподаткування	2290	(14,6)	14,6
Чистий прибуток (збиток)	2350	(14,6)	14,6

У 2019 році ТОВ «ПМЦ Некрасенка» перебував на спрощеній системі оподаткування, тобто не сплачував податок на прибуток, тому фінансовий результат до оподаткування та чистий прибуток мають однакові значення.

У 2020 році, починаючи з третього кварталу, організація перейшла на загальну систему оподаткування, але по підсумках року понесла збитки, тому звільнилася від сплати податку на прибуток.

Рентабельність підприємства — це узагальнений показник економічної ефективності виробництва, що використовується для оцінки фінансово-господарської діяльності підприємств. Розраховується як відношення прибутку до затрат або собівартості продукції (табл.2.7).

Таблиця 2.7

Розрахунок рентабельності ТОВ «ПМЦ Некрасенка»

2019 рік		2020 рік	
Розрахунок	Значення	Розрахунок	Значення
$14,6/74,5 \times 100\%$	19,6%	$-14,6/1167,3 \times 100\%$	-1,3%

Як бачимо, з вище проведеного розрахунку, можна зробити висновок, що фінансовий стан ТОВ «ПМЦ Некрасенка» є незадовільним. Рентабельність закладу за 2020 рік значно зменшилася. Заклад є нерентабельним, не досить ліквідним та нестабільним.

З проведеного аналізу фінансового стану ТОВ «ПМЦ Некрасенка» можна зробити висновок, що отриманий прибуток за результатами 2019 року був використаний на покриття збитків за результатами діяльності 2020 року. Витрати закладу ростуть значно швидше, ніж доходи. Фінансовий стан ТОВ «ПМЦ Некрасенка» не стабільний. Ми можемо поради́ти організації перерахувати собівартість послуг та переглянути рівень цін на дані послуги, з метою збільшення доходів.

РОЗДІЛ 3. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ТА ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ОПЕРАЦІЙ З ГРОШОВИМИ КОШТАМИ ТОВ «ПЕРШИЙ МЕДИЧНИЙ ЦЕНТР НЕКРАСЕНКА»

3.1. Бухгалтерський облік операцій з грошовими коштами ТОВ «ПМЦ Некрасенка»

Нормальну виробничу діяльність ТОВ «ПМЦ Некрасенка», як і кожне підприємство, може здійснювати лише при постійних зв'язках з іншими підприємствами з допомогою грошових коштів.

Як результат своєї операційної діяльності ТОВ «ПМЦ Некрасенка» проводить розрахунки з комерційними банками за позичками і через комерційні банки сплачує вартість товарів, робіт та послуг постачальникам.

Згідно зі ст. 198 Господарського кодексу України розрахунки ТОВ «ПМЦ Некрасенка» за своїми зобов'язаннями проводяться в безготівковому та готівковому порядку через установи банків відповідно до правил здійснення розрахункових та касових операцій, затверджених Національним банком України.

Більшість розрахунків з виконання зобов'язань здійснюється через установи банків безготівковим шляхом.

Основними завданнями обліку грошових коштів є:

- виконання операцій з грошовими коштами за розрахунками з постачальниками, покупцями;
- контроль за дотриманням касової і розрахункової дисципліни;
- своєчасне і правильне документальне оформлення операцій з руху грошових коштів;
- щоденний контроль за збереженням готівки і цінних паперів у касі підприємства;
- інвентаризація грошових коштів і відображення її результатів на рахунках бухгалтерського обліку;

- дотримання стандарту бухгалтерського обліку № 4 «Звіт про рух грошових коштів» та надання користувачам фінансової звітності повної, правдивої та неупередженої інформації про зміни, що відбулися в грошових коштах підприємства та їх еквівалентах за звітний період.

ТОВ «ПМЦ Некрасенка» має два поточних рахунки в різних банках. Перший рахунок організація відкрила у ПАТ КБ «ПриватБанк». Але згодом, після націоналізації даного банку, у жовтні 2020 року було відкрито ще один поточний рахунок у АТ «Ощадбанк».

ТОВ «ПМЦ Некрасенка» зберігає грошові кошти в установі банку, тому приблизно 1-2 рази на тиждень готівкова виручка з каси закладу здається в банк. Первинним документом, що підтверджує дану операцію є Видатковий касовий ордер (форма №КО-2) та виписка банку.

Основним нормативним документом, що регламентує організацію ведення касових операцій, є Положення про ведення касових операцій в національній валюті в Україні, затверджене ухвалою Правління Національного банку України від 15.12.2004 р. № 637 (далі - Положення № 637).

Згідно Положенню № 637 підприємства мають право здійснювати розрахунки між собою, а також з фізичними особами як в готівковій, так і в безготівковій формах.

Постановка обліку на вітчизняних малих і середніх підприємствах і її організаційно-управлінський аспект, який ми взяли в основу написання третього розділу роботи були розглянуті Гавриленко Н. В. та іншими науковцями[34].

Розрахунки готівковими коштами підприємства між собою і з громадянами можуть здійснюватися як за рахунок коштів, отриманих з кас банків, так і за рахунок виручки, отриманої від реалізації товарів (робіт, послуг) та інших касових надходжень. Причому, згідно ухвалі Правління Національного банку України від 06.06.2013 р. № 210 сума платежу готівкою

одного підприємства іншому підприємству (індивідуальному підприємцеві) не повинна перевищувати 10 тис. грн протягом одного дня поодинці або за декількома платіжними документами.

Вказані обмеження стосуються також готівкових розрахунків підприємств на оплату за товари, придбані для виробничих (господарських) потреб за рахунок коштів, отриманих за корпоративними картками. При цьому кількість підприємств (індивідуальних підприємців), з якими проводяться розрахунки протягом дня, не обмежується. Платежі підприємства понад встановлену суму згідно п. 2.3 Положення № 637 повинні здійснюватися тільки у безготівковому порядку.

ТОВ «ПМЦ Некрасенка» не розраховується з контрагентами готівкою. Тому в касі закладу надходження бувають тільки від реалізації послуг, а видача коштів здійснюється тільки при передачі виручки в банк.

З касиром підприємства повинен бути укладений договір про повну матеріальну відповідальність. Однак на практиці нерідко у випадках, коли функції касира одночасно виконує бухгалтер, цим нехтують, що є неприпустимим. Наявність готівки, її надходження і вибуття, фіксується у касовій книзі, записи до якої необхідно проводити щоденно.

У ТОВ «ПМЦ Некрасенка» не передбачено окремої посади для касира, тому обов'язки касира виконує юрисконсульт. З ним укладено договір про повну матеріальну відповідальність.

У ТОВ «ПМЦ Некрасенка» ведуть одну касову книгу, яка пронумерована, прошнурована і з використанням клею і паперу із відбитком печатки. Після одержання або видачі грошей касир записує операцію у касову книгу під копіювальний папір, а після підрахунку підсумку, відривний аркуш касової книги, який є копією записів в ній та виконує функцію звіту касира, передає у бухгалтерію.

Надходження готівки оформляють прибутковими касовими ордерами. Про приймання готівки видають квитанцію (відривну частину прибуткового

касового ордеру) з підписами бухгалтера і касира організації, її завірять печаткою (штампом).

Видачу готівки проводять за видатковими касовими ордерами, які підписані бухгалтером і керівником організації (або уповноваженими ними особами).

Прибуткові і видаткові касові ордери при їх виписуванні реєструють у журналі реєстрації прибуткових і видаткових касових ордерів.

Готівка у ТОВ «ПМЦ Некрасенка» зберігається у сейфі (металевій шафі), який замикається в кінці дня касиром. Раз у квартал комісією проводиться перевірка їх зберігання.

Інвентаризація каси проводиться раз на місяць. При інвентаризації складається Акт інвентаризації каси.

ТОВ «ПМЦ Некрасенка» користується «клієнт-банком» від АТ «Ощадбанк» згідно договору №797533-161024-125705 від 24.10.2020 р.

Через «Клієнт банк» здійснюються всі безготівкові операції ТОВ «ПМЦ Некрасенка», а саме розрахунки з контрагентами та видача заробітної плати працівникам з використанням платіжних карток.

Зарахування готівки на банківський рахунок проводиться на підставі оголошення про її внесення, відривна частина якого є квитанцією банку про підтвердження цієї операції. Видача готівки проводиться на підставі грошового чеку, три останні цифри номера якого заносяться до виписки банку. Безготівкові операції здійснюються платіжними дорученнями, платіжними вимогами-дорученнями, платіжними вимогами. Кожна операція за цим рахунком у хронологічному порядку відображається у виписці банку.

Виписка банку, яка є копією записів банку на рахунку ТОВ «ПМЦ Некрасенка», видається йому разом із первинними документами, що засвідчують здійснені операції з надходження і витрачання коштів. На основі виписок банку проводять записи операцій за дебетом і кредитом цього рахунку у Журналі обліку господарських операцій та Журнал №1-мс обліку активів.

Інструкцією № 291 для обліку грошових коштів у касі підприємства передбачений рахунок 30 «Каса», який має наступні субрахунки:

- 1) «Каса в національній валюті»;
- 2) «Каса в іноземній валюті».

ТОВ «ПМЦ Некрасенка» не використовує дані субрахунки так, як веде розрахунки тільки в національній валюті.

За дебетом рахунка 30 «Каса» відображається надходження коштів в касу підприємства (операційну касу), за кредитом — виплата коштів з каси підприємства (операційної каси).

Для обліку наявності і руху грошових коштів, які знаходяться на рахунках у банку і які можуть бути використані для поточних операцій, призначений рахунок 31 «Рахунки в банках», що має такі субрахунки:

- 311 «Поточні рахунки в національній валюті»;
- 312 «Поточні рахунки в іноземній валюті»;
- 313 «Інші рахунки в банку в національній валюті»;
- 314 «Інші рахунки в банку в іноземній валюті».

Субрахунки 312 «Поточні рахунки в іноземній валюті» і 314 «Інші рахунки в банку в іноземній валюті» призначені для узагальнення інформації про наявність і рух грошових коштів в іноземній валюті.

Як зазначалося вище, ТОВ «ПМЦ Некрасенка» не використовує субрахунки для узагальнення операцій з грошовими коштами в іноземній валюті так, як веде розрахунки лише у національній валюті.

За дебетом рахунку 31 «Рахунки в банках» відображається надходження грошових коштів, за кредитом — їх використання.

У ТОВ «ПМЦ Некрасенка» затверджено наказом №1-аг від 25.01.2020 р. Робочий план рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій лікувально-діагностичного центру (далі Робочий план рахунків) (Додаток С). Відповідно до Робочого плану рахунків існує два субрахунки рахунку 31 «Рахунки в банках» для аналітичного обліку операцій з грошовими коштами на рахунках у банках, а саме:

311 «Рахунки в ПАТ КБ «ПриватБанк»»

312 «Рахунки в АТ «Ощадбанк»»

В таблиці 3.1 наведемо найбільш поширену кореспонденцію рахунків для відображення в регістрах бухгалтерського обліку окремих господарських операцій ТОВ «ПМЦ Некрасенка» з грошовими коштами з використанням Робочого плану рахунків.

Таблиця 3.1

Кореспонденція рахунків операцій з грошовими коштами
у ТОВ «ПМЦ Некрасенка»

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція	
		Дт	Кт
1	Внесено виручку в касу	30	36
2	Здано виручку за медичні послуги в банк -ПАТ КБ «ПриватБанк» -АТ «Ощадбанк»	311 312	30
3	Оплата за товар постачальнику	68 371	311 312
5	Сплата податкового боргу -з податку на доходи фізичних осіб -з військового збору -з єдиного соціально внеску -з податку на прибуток -з податку на додану вартість	641 642 643 644 645	311 312
6	Виплата заробітної плати працівникам	66	311 312
7	Видано працівнику кошти під звіт	372	30 311 312
8	Відображено оприбуткування надлишку готівкових коштів, виявлених при інвентаризації каси	30	74
10	Відображено витрати на розміщення зовнішньої реклами	963	311 312
11	Знято комісію банку за обслуговування рахунку	962	311 312

Бухгалтерські записи до облікових регістрів здійснюються на підставі первинних і зведених облікових документів (звітів касира і прикладених до

них прибуткових і видаткових касових ордерів, виписок банку і прикладених до них копій платіжних доручень і т. ін.) в розрізі кореспондуючих рахунків в хронологічному порядку у підсумках за 2 - 3 дні. Можливо також попереднє накопичення даних про операції з грошовими коштами за кожен день в допоміжній відомості в необхідному аналітичному розрізі з подальшим перенесенням підсумкових оборотів за місяць в регістри.

Залишки на відповідних рахунках у регістрах на кінець місяця визначаються як різниця між сумою сальдо на початок місяця і дебетових оборотів за рахунком за поточний місяць і сумою кредитових оборотів за місяць.

Сальдо рахунків звіряється з відповідними документами (звітами касира, виписками банку і т. ін.).

Серед проблем обліку операцій з грошовими коштами є неповне та не своєчасне відображення грошових коштів у системі обліку, у результаті чого не можна чітко визначити реальний розмір коштів, оскільки вони не будуть повністю та своєчасно оприбутковані. Відсутність інформації про рух реальних грошових потоків дуже ускладнює, а практично, майже не дозволяє ефективно управляти капіталом. Така ситуація матиме наслідком неправильне відображення податкових стягнень і, ця помилка тягне за собою ряд інших, які можливо виявити лише під час інвентаризації.

Організація контролю за процесом збереження та використання грошових коштів також визначена серед основних проблем обліку операцій з грошовими коштами. Відомо, що безперервний періодичний рух грошових коштів є основою ефективного функціонування сучасного підприємства. Для забезпечення оперативного контролю за рухом грошових коштів, я пропоную здійснювати в організаціях розробку фінансових планів надходження і витрачання грошових коштів на наступний рік, де буде розрахунок планового доходу від основної діяльності та витрати коштів у розрізі статей витрат. Також підприємствам на початку кожного місяця доцільно було б формувати звіт за попередній місяць про надходження і використання грошових коштів

та порівнювати його з нормативними (плановими) показниками. Така система контролю, на мій погляд, є перспективною і вона значно вплине на підвищення ефективності усього процесу управління діяльністю підприємства.

3.2. Економічний аналіз операцій з грошовими коштами на ТОВ «ПМЦ Некрасенка»

Будь-який бізнес, як відомо, починається з наявності грошей, які перетворюються в ресурси для виробництва. Потім із виробничої форми оборотний капітал перетворюється на товарну, а на стадії реалізації — на грошову. Рух оборотного капіталу пов'язаний з такими основними господарськими операціями:

- закупки, унаслідок яких збільшуються запаси сировини, матеріалів, кредиторської заборгованості;
- виробництво, яке веде до зростання дебіторської заборгованості і кількості грошей у касі та на поточному рахунку.

Усі ці операції багато разів повторюються, постійно супроводжуючись грошовими надходженнями і грошовими виплатами. Однією з умов фінансового розвитку підприємства є надходження грошових коштів. Проте надмір коштів на підприємстві свідчить про те, що реально підприємство ризикує зазнати збитків, пов'язаних з інфляцією та знеціненням грошей, а також із втраченою можливістю вигідного їх розміщення.

Однією з основних умов стабільного фінансового стану підприємства є надходження грошових коштів, що забезпечує покриття його поточних зобов'язань. Відповідно, відсутність такого мінімально необхідного запасу грошових коштів свідчить про фінансові труднощі підприємства. В той же час надмірна величина грошових коштів свідчить про те, що реально підприємство несе збитки, пов'язані з інфляцією і знеціненням грошей. В зв'язку з цим виникає необхідність оцінити раціональність управління грошовими коштами на підприємстві.

Аналіз грошових потоків пов'язаний із з'ясуванням причин, які вплинули на збільшення (зменшення) припливу грошових коштів та збільшення (зменшення) їх відпливу. Це можна робити як за довгостроковий період (декілька років), так і за короткостроковий (квартал, рік). Такий аналіз має безперечний інтерес, якщо він буде здійснений за період, що відображає певний етап в діяльності підприємства, наприклад, з моменту створення, випуску нової продукції, закінчення реконструкції тощо.

Аналіз потоків грошових коштів повинен проводитись як на основі звітних, так і планових показників (платіжного календаря). При цьому останні виступають одночасно інструментом управління грошовими потоками. Це досягається шляхом контролю за відповідністю їх реального руху до планових показників та прийняттям необхідних коригуючих заходів.

Першим показником виникнення фінансових ускладнень є тенденція скорочення частки грошових коштів в складі оборотних активів підприємства при зростаючому обсязі його поточних зобов'язань. Тому щомісячний аналіз співвідношення грошових коштів і найбільш термінових зобов'язань (термін яких закінчується в поточному місяці) може надати точну інформацію про надлишок (недостачу) грошових коштів на підприємстві.

Проаналізуємо, чи виникали фінансові ускладнення у ТОВ «ПМЦ Некрасенка». Для цього розглянемо таблицю 3.2.

Таблиця 3.2

Аналіз фінансових ускладнень ТОВ «ПМЦ Некрасенка» за 2020р.

№ п/п	Місяць 2016р.	Надходження грошових коштів, грн.	Термінові зобов'язання, грн.	Тенденція скорочення частки грошових коштів
1	Січень	60222,76	57439,5	1,048
2	Лютий	96303,39	96118,77	1,002
3	Березень	107281,91	89485,08	1,199
4	Квітень	113221,48	159506,27	0,71
5	Травень	85103,52	54682,47	1,556
6	Червень	77450,5	92561,64	0,837
7	Липень	92780	103187	0,899

8	Серпень	89480	94968,89	0,942
9	Вересень	105860	89056,22	1,189
10	Жовтень	90496,67	87671,32	1,032
11	Листопад	116871,81	123310,66	0,948
12	Грудень	117626,24	134656,19	0,874
Всього за рік		1152698,28	1182644,01	0,975

З розрахунків наведених в таблиці 3.2 можна зробити висновок, що надлишок грошових коштів у ТОВ «ПМЦ Некрасенка» був у січні, лютому, березні, травні, вересні та жовтні. Нестача грошових коштів була у квітні, червні, липні, серпні, листопаді та грудні. Найбільший надлишок у травні (55,6%), найбільша нестача — у квітні (29%). Загалом за рік Товариство має нестачу грошових коштів, а саме 2,5%.

Основною метою аналізу грошових потоків підприємства є виявлення рівня достатності формування грошових засобів, ефективності їх використання, а також збалансованості позитивного і від’ємного грошових потоків підприємства за обсягом і часом. Аналіз руху грошових коштів може бути проведено за двома напрямками: аналіз абсолютних значень грошових потоків на підприємстві та аналіз відносних показників грошового потоку.

У процесі аналізу абсолютних значень руху грошових коштів розглядають наступні показники: надходження; витрати або платежі; чистий грошовий потік; наявність грошових коштів на рахунку підприємства.

Економічний аналіз займає проміжне місце між збором даних та прийняттям управлінських рішень, а також допомагає: дати оцінку стану об’єкта перевірки і показати, наскільки фактичні показники стану відрізняються від запланованих або від очікуваних; виявити можливість та шляхи переходу об’єкта перевірки з фактичного стану в очікуваних; виявити розмір та характер потенційних (або існуючих) резервів зростання ефективності господарювання об’єкта; виявити чинники, що негативно впливають на розвиток діяльності та фінансовий стан об’єкта перевірки і визначити ступінь їх впливу на показники господарювання; оцінити

реальність планів та програм подальшого розвитку діяльності об'єкта перевірки.

Аналіз грошових коштів починається з визначення змін питомої ваги самої мобільної частини обігових коштів до загальної суми обігового капіталу (див.табл.3.3)

Таблиця 3.3

Аналіз динаміки та структури обігового капіталу

Показники	На початок 2020 р.		На кінець 2020 р.		Відхилення	
	тис .грн.	%	тис. грн.	%	абсол.	за стр-ю
Обіговий капітал	45,0	100	9,8	100	-35,2	-
у т. ч. грошові кошти	30,6	68	1,4	14	-29,2	-54%

Обіговий капітал — це частина активів підприємства (поточні активи), яка включає:

- обігові кошти (або обігові засоби);
- короткострокові фінансові вкладення.

Обігові кошти підприємства складаються з обігових фондів.

Обігові фонди — це частина засобів виробництва, яка повністю споживається в кожному технологічному циклі виготовлення продукції, змінює або втрачає свій первинний натуральний вигляд і повністю переносить свою вартість на вартість цієї продукції. Речовим змістом оборотних фондів є предмети праці, а також деякі засоби праці (які мають вартість менше встановленого нормативу або термін служби менше одного року).

Обігові фонди поділяють на ряд груп:

1. Виробничі запаси. До них належать запаси сировини, основних та допоміжних матеріалів, покупних напівфабрикатів, комплектуючих, палива й пального, тари, ремонтних деталей і вузлів, малоцінних

інструментів, господарського інвентарю та інших предметів, а також аналогічних предметів, що швидко зношуються.

2. Незавершене виробництво.

3. Витрати майбутніх періодів — це грошові витрати, які зроблено в певний період, але які буде відшкодовано через витрати виробництва в наступні періоди. До них належать витрати на підготовку виробництва, освоєння випуску нових виробів, раціоналізацію та винахідництво, придбання науково-технічної та економічної інформації тощо.

З розрахунків, наведених в таблиці 3.3, можна зробити висновок, що за 2020 рік у ТОВ «ПМЦ Некрасенка» значно зменшився обіговий капітал, у тому числі грошові кошти, а саме обіговий капітал на 35,2тис.грн., у тому числі грошові кошти на 29,2 тис. грн. За структурою частина грошових коштів у обіговому капіталі також зменшилася, а саме на 54%.

Наступний етап аналізу грошових коштів передбачає вивчення змін, які відбулися у їх складі та структурі на кінець періоду, що аналізується, у порівнянні з початком (див.табл.3.4).

Таблиця 3.4

Аналіз динаміки грошових коштів за 2020 рік

Показники	На початок 2020 р.		На кінець 2020 р.		Відхилення	
	тис.грн.	%	тис.грн.	%	абсол.	за стр-ю
Каса	20,1	66	0,8	57	-19,3	-9%
Поточний рахунок	10,5	34	0,6	43	-9,9	9%

Проаналізувавши динаміку грошових коштів, можна зробити висновок, що за 2020 рік залишки грошових коштів значно зменшилися. На кінець 2020 року у касі ТОВ «ПМЦ Некрасенка» грошові кошти зменшилися на 19,3 тис. грн., а на поточному рахунку в банку — на 9,9 тис. грн. За

структурою частина коштів у касі зменшилася на 9%, адже на поточному рахунку в банку збільшилася на 9%.

Наступним етапом аналізу є оцінювання інтенсивності руху грошових коштів за джерелами надходження та напрямками вибуття. З цією метою вивчають надходження та вибуття грошових коштів за місяцями (кварталами).

Спочатку ми проаналізуємо структуру надходження коштів у 2020 році за півріччями і отримані результати наведемо в таблиці 3.5.

Таблиця 3.5

Структура надходження коштів у ТОВ «ПМЦ Некрасенка»

Показники	I півріччя 2020		II півріччя 2020		Відхилення	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Реалізація послуг	539,3	99,94	613,0	99,98	79,7	0,04
Інші надходження	0,3	0,06	0,1	0,02	-0,2	-0,04
Всього	539,6	100	613,1	100	79,5	-

З даних, наведених в таблиці 3.5 видно, що у другому півріччі від реалізації послуг ТОВ «ПМЦ Некрасенка» отримало більше грошових коштів, порівнянно з першим півріччям, а саме на 79,7 тис.грн. більше. А ось інших надходжень у другому півріччі менше, ніж у першому, а саме на 0,2 тис.грн. менше. А питома вага показників відрізняється на 0,04%.

Для аналізу динаміки виробленого продукту застосовують такі показники:

- абсолютний приріст;
- темп зростання;
- темп приросту.

Для того, щоб більш детально проаналізувати динаміку надходження коштів на ТОВ «ПМЦ Некрасенка» ми розрахуємо темп зростання та темп

приросту виручки від реалізації послуг і отримані результати узагальнено в таблиці 3. 6.

Таблиця 3.6

Динаміка надходження коштів у ТОВ «ПМЦ Некрасенка»

Показники	I півріччя 2020 р.	II півріччя 2020 р.	Темп зростання	Темп приросту %
Реалізація послуг	539,3	613,0	1,14	14
Інші надходження	0,3	0,1	0,33	-66,7
Всього	539,6	613,1	1,14	14

Темп зростання показує, у скільки разів (чи на скільки відсотків) обсяг виручки поточного (звітного) періоду більший (менший) від обсягу базисного періоду (року, місяця, п'ятиріччя тощо):

Темп приросту показує, на скільки разів чи відсотків зростає виручка за період, що розглядається.

Розрахувавши темп зростання та темп приросту, можна зробити висновок, що виручка від реалізації послуг у другому півріччі збільшилася на 14%, порівняно з першим півріччям. А ось інші надходження зменшилися на 66,7%.

А зараз проаналізуємо динаміку руху коштів за напрямками вибуття. Для початку розглянемо, які існують у ТОВ «ПМЦ Некрасенка» напрямки вибуття грошових коштів:

- розрахунки з постачальниками;
- розрахунки за виданими авансами;
- розрахунки з бюджетом;
- розрахунки з оплати праці;
- комісії банків;
- інші вибуття коштів.

Розглянемо структуру відтоку грошових коштів за 2020 рік та порівняємо її за півріччями і отримані результати узагальнимо в таблиці 3.7.

Таблиця 3.7

Структура відтоку грошових коштів у ТОВ «ПМЦ Некрасенка»

Показники	I півріччя 2020		II півріччя 2020		Відхилення	
	р. тис.грн.	%	р. тис.грн.	%	тис.грн.	%
Розрахунки з постачальниками	60,1	11,05	148,3	23,97	88,2	12,92
Розрахунки за виданими авансами	56,4	10,37	15,9	2,56	-40,5	-7,81
Розрахунки з бюджетом	158,0	29,04	158,8	25,67	0,8	-3,37
Розрахунки з оплати праці	266,8	49,04	280,9	45,4	14,1	-3,64
Комісія банків	2,3	0,42	2,2	0,36	-0,1	-0,06
Інші вибуття коштів	0,4	0,08	12,6	2,04	12,2	1,96
Всього	544	100	618,7	100	74,7	-

Розрахувавши структуру відтоку грошових коштів, можна зробити висновок, що у ТОВ «ПМЦ Некрасенка» витрати грошових коштів зросли у другому півріччі, а саме на 74,7 тис.грн. Найбільше зросли витрати на оплату товарів робіт, послуг. Зменшилися витрати на погашення комісії банків у другому півріччі 2020 року, а саме на 0,1 ти.грн. А найбільше зменшилися розрахунки за виданими авансами, а саме на 40,5 тис.грн.

Питома вага усіх напрямів відтоку грошових коштів зменшилася, окрім витрат на оплату товарів, робіт послуг та інших витрат. Питома вага розрахунків з постачальниками зросла на 12,92%, а інших відтоків — на 1,96%.

Також можна розглянути картину, коли витрати зросли, а їх питома вага зменшилася. Наприклад, вибуття коштів на погашення заборгованості по

податкам збільшилося на 0,8 тис.грн., але його питома вага зменшилася на 3,37%. Така сама ситуація виникла і з розрахунками з оплати праці.

А зараз проаналізуємо динаміку вибуття грошових коштів. Для цього розрахуємо темп зростання та темп приросту і результати наведемо в таблиці 3.8.

Таблиця 3.8

Динаміка вибуття грошових коштів у ТОВ «ПМЦ Некрасенка»

Показники	I півріччя 2020 р.	II півріччя 2020 р.	Темп зростання	Темп приросту, %
Розрахунки з постачальниками	60,1	148,3	2,47	147
Розрахунки за виданими авансами	56,4	15,9	0,28	-72
Розрахунки з бюджетом	158,0	158,8	1,005	0,5
Розрахунки з оплати праці	266,8	280,9	1,05	5
Комісія банків	2,3	2,2	0,96	-4
Інші вибуття коштів	0,4	12,6	31,5	3050
Всього	544	618,7	1,14	14

Розрахувавши показники динаміки вибуття грошових коштів можна зробити висновок, що витрати грошових коштів на оплату товарів, робіт, послуг зросли на 147% у другому півріччі, порівняно з першим півріччям 2020 року. А найбільший темп приросту іншого вибуття грошових коштів, а саме 3050 %, тобто інші вибуття грошових коштів збільшилися майже у 32 рази. А ось розрахунки за виданими авансами зменшилися на 72%, комісії банків — на 4%.

Для завершення економічного аналізу операцій з грошовими коштами у ТОВ «ПМЦ Некрасенка» ми ще розрахуємо та порівняємо за двома півріччями 2020 року коефіцієнт ефективності грошових потоків.

Коефіцієнт ефективності грошових потоків розраховується, як співвідношення чистого грошового потоку до відтоку грошових коштів.

Коефіцієнт ефективності грошових потоків розраховується за формулою 3.1:

$$K_{\text{еф}} = \frac{Ч_{\text{гп}}}{В_{\text{гк}}}, \quad (3.1)$$

де $Ч_{\text{гп}}$ - чистий грошовий потік;

$В_{\text{гк}}$ - відтік грошових коштів.

Спочатку розрахуємо чистий грошовий потік (див.табл.3.9).

Чистий грошовий потік — це різниця між надходженням та вибуттям грошових коштів.

В таблиці 3.9 наведемо показники ефективності грошових потоків ТОВ «ПМЦ Некрасенка».

Таблиця 3.9

Показники ефективності грошових потоків ТОВ «ПМЦ Некрасенка»

Показники	I півріччя 2020 р.	II півріччя 2020 р.	Відхилення
Притік грошових коштів	539,6	613,1	73,5
Відтік грошових коштів	544	618,7	74,7
Чистий грошовий потік	-4,4	-5,6	-1,2
Коефіцієнт ефективності грошових потоків, %	-0,81	-0,91	-0,1

Коефіцієнт ефективності грошових потоків потрібен для оцінювання збалансованості грошових потоків. Розрахувавши даний показник можна зробити висновок, що протягом 2020 року відтік грошових коштів був більший за притік грошових коштів. Чистий грошовий потік протягом 2020 року

зменшувався, а отже, і коефіцієнт ефективності також зменшувався. Що є негативним результатом для ТОВ «ПМЦ Некрасенка». Якщо чистий потік грошових коштів буде зменшуватися й надалі, то заклад зазнає банкрутства.

В даному випадку ми можемо поради́ти організації оптимізувати грошові потоки з використанням методів вирівнювання і синхронізації. Вирівнювання грошових потоків призведе до згладжування їх обсягів за окремими інтервалами аналізованого періоду.

РОЗДІЛ 4. ОХОРОНА ПРАЦІ НА ТОВ «ПЕРШИЙ МЕДИЧНИЙ ЦЕНТР НЕКРАСЕНКА»

4.1. Загальні вимоги безпеки до технологічного обладнання та процесів надання послуг на ТОВ «ПМЦ Некрасенка»

Безпека виробничих процесів визначається, в першу чергу, безпекою обладнання, яка забезпечується шляхом урахування вимог безпеки при складанні технічного завдання на його проектування, при розробці ескізного й робочого проекту, випуску та випробуваннях випробного зразка й передачі його у серійне виробництво згідно з ГОСТ 15.001-73 «Разработка и постановка продукции на производстве. Основные положения».

Загальні вимоги безпеки до виробничих процесів визначені ГОСТ 12.3.002-75 (СТ СЕВ 1728-79).

Безпека виробничого обладнання забезпечується:

- вибором безпечних принципів дії, конструктивних схем, елементів конструкції;
- використанням засобів механізації, автоматизації та дистанційного керування;
- застосуванням в конструкції засобів захисту;
- дотриманням ергономічних вимог;
- включенням вимог безпеки в технічну документацію з монтажу, експлуатації, ремонту та транспортування й зберігання обладнання;
- застосуванням в конструкції відповідних матеріалів. Дотримання цих вимог в повному обсязі можливе лише на стадії проектування.

Тому в усіх видах проектної документації передбачаються вимоги безпеки. Вони містяться в спеціальному розділі технічного завдання, технічних умов та стандартів на обладнання, що випускається. При виборі принципу дії машини необхідно враховувати всі потенційно можливі небезпечні та шкідливі виробничі чинники.

Виробниче обладнання не повинно бути пожежо- та вибухонебезпечним. Під час експлуатації в умовах, встановлених спеціальною технічною документацією, воно не повинно створювати небезпечності внаслідок впливу вологості, сонячної радіації, механічних коливань, високого й низького тиску та температури, агресивних речовин, мікроорганізмів, грибків, комах тощо. У процесі експлуатації обладнання не повинно забруднювати середовище шкідливими речовинами вище встановлених норм.

Виробниче обладнання повинно відповідати вимогам безпеки під час монтажу (демонтажу), експлуатації, ремонту, транспортування та зберігання, при використанні окремо або в складі комплексів і технологічних систем протягом усього терміну служби. Застосовані в конструкції виробничого обладнання матеріали не повинні бути небезпечними або шкідливими. Не допускається використання нових речовин і матеріалів, які не пройшли гігієну, перевірку та випробування з пожежної безпеки.

Дистанційне керування забезпечує контроль і регулювання роботи обладнання з місць, досить віддалених від небезпечних зон. Режим роботи обладнання визначають датчиками контролю, сигнали від яких надходять до пульта керування, де розташовуються як засоби інформації, так і органи керування.

Машини та обладнання повинні виготовлятися з урахуванням ергономічних вимог. Можна виділити три характерних відповідності між особливостями людини і якістю промислових виробів у процесі їх виготовлення: антропометричну, психофізіологічну та естетичну.

Антропометрична відповідність — правильний вибір параметрів конструкцій, з точки зору антропометричних особливостей тіла людини.

Психофізіологічна відповідність — особливості відчуттів людини (зору, слуху, дотику, нюху).

Естетична відповідність — емоційне задоволення людини від зорового сприйняття з точки зору естетики (гармонійність, пропорції, колір,

масштабність) при повній відповідності виробу функціональному призначенню.

У ТОВ «ПМЦ Некрасенка» розроблені інструкції з охорони праці при роботі з окремим обладнанням, тобто на кожне обладнання розроблена окрема інструкція. Для прикладу розглянемо інструкцію з охорони праці при роботі на центрифугі лабораторній.

Дана інструкція складається з 5 розділів, а саме:

1. Загальні вимоги безпеки
2. Вимоги безпеки перед початком роботи
3. Вимоги безпеки під час роботи
4. Вимоги безпеки після закінчення роботи
5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях.

Розглянемо загальні вимоги безпеки.

По-перше, до роботи на центрифугі лабораторній допускаються особи віком не менше 18 років, які пройшли інструктаж на робочому місці, спеціальну підготовку, навчання та перевірку знань.

По-друге, інструкція з охорони праці розроблена згідно вимогам Закону України «Про охорону праці» і встановлює правила виконання робіт і поведінки на території закладу, у виробничих приміщеннях та на робочому місці, відповідно до державних міжгалузевих і галузевих нормативних актів про охорону праці.

По-третє, відповідно до ст.18 Закону України «Про охорону праці» працівник зобов'язаний знати і виконувати вимоги нормативних актів про охорону праці, правила поводження з машинами, механізмами, устаткуванням та іншими засобами виробництва, користуватись засобами колективного та індивідуального захисту, проходити у встановленому порядку попередні та періодичні медичні огляди.

Та на кінець, на робочому місці зобов'язані виконувати правила внутрішнього трудового розпорядку та вказівки адміністрації, пам'ятати про

особисту відповідальність за виконання правил з техніки безпеки та безпеки колег по роботі.

Загальні вимоги до виробничих процесів регламентуються ГОСТ 12.3.002-75. Вони передбачають:

- усунення безпосереднього контакту працівників з вихідними матеріалами, заготовками, напівфабрикатами, готовою продукцією та відходами виробництва, які спричиняють небезпечну дію;

- заміну технологічних процесів та операцій, пов'язаних з виникненням небезпечних та шкідливих виробничих факторів процесами та операціями, при виконанні яких ці фактори відсутні або мають меншу інтенсивність;

- комплексну механізацію та автоматизацію виробництва;

- застосування дистанційного керування технологічними процесами та операціями при небезпечних і шкідливих виробничих факторах;

- герметизацію обладнання;

- застосування засобів колективного захисту працівників;

- раціональну організацію праці та відпочинку з метою профілактики монотонності та гіподинамії, а також зниження важкості праці;

- своєчасне отримання інформації про виникнення небезпечних та шкідливих виробничих факторів на окремих технологічних операціях;

- запровадження систем керування технологічними процесами, які забезпечують захист працівників та аварійне вимкнення виробничого обладнання;

- своєчасне видалення та знешкодження відходів виробництва, які є джерелами небезпечних і шкідливих виробничих факторів;

- забезпечення пожежо- та вибухобезпеки.

Розташування виробничого обладнання, вихідних матеріалів, заготовок, напівфабрикатів, готової продукції та відходів виробництва у виробничих приміщеннях та на робочих місцях не повинно бути небезпечним для персоналу. Розташування виробничого обладнання та комунікацій, які є

джерелами небезпечних та шкідливих виробничих факторів, відстань між одиницями обладнання, а також між обладнанням і стінами виробничих будівель, споруд повинні відповідати діючим нормам технологічного проектування, будівельним нормам і правилам.

Значною мірою безпека виробничих процесів залежить від організації та раціональності планування цехів, дільниць, від рівня облаштованості робочих місць, виконання вимог безпеки до виробничих приміщень, зберігання, транспортування, складання вихідних матеріалів, заготовок та готової продукції, а також від видалення відходів, їхньої утилізації, від дотримання вимог безпеки, що ставляться до виробничого персоналу.

Також у ТОВ «ПМЦ Некрасенка» розроблена окрема інструкція з охорони праці та пожежної безпеки в центрі.

Інструкція складається з двох розділів, а саме:

1. Причини пожеж
2. Дії персоналу на випадок пожежі.

Аналіз пожеж дає підставу зробити висновок, що більш частими причинами пожеж є коротке замикання, перевантаження проводів в мережі, великий перехідний опір, електричні іскри та дуги.

Коротке замикання виникає внаслідок зіпсування ізоляції проводів мережі, попадання на проводи вологи, роз'їдаючих ізоляцію речовин, невірного монтажу електромережі та інших причин. При короткому замиканні утворюється велика кількість тепла. Проводи та струмоведучі частини не в змозі миттєво відати його в оточуюче середовище, в результаті чого температура проводів швидко наростає і викликає спалах ізоляції.

Пожежа, нажаль, є не рідким явищем. Саме тому персонал повинен знати, які дії слід вчиняти на випадок пожежі.

4.2. Заходи з покращення умов праці, запобігання виробничого травматизму і профзахворюваності на ТОВ «ПМЦ Некрасенка»

З метою зменшення матеріальних збитків і моральної шкоди від виробничого травматизму на підприємствах різної форми господарювання розробляються заходи профілактики, що передбачають конкретні завдання, термін виконання, необхідні ресурси для їх реалізації та способи контролю за їх здійсненням.

Заходи по боротьбі з виробничим травматизмом розробляються на підставі їх аналізу конкретних ситуацій та конкретних умов праці і узгоджуються з професійними спілками. Такі заходи, залежно від конкретних умов виробничої діяльності можуть включати як технічні, санітарно-гігієнічні так і організаційні методи та засоби запобігання реалізації небезпечних ситуацій у небажані події.

До технічних заходів по забезпеченню безпечних умов праці належить – рівень механізації та автоматизації виробничих процесів, засоби огороження, сигналізації, дистанційне управління, зміна технологічних процесів на більш безпечні, вдосконалення конструктивних характеристик машин, механізмів, вдосконалення колективних та індивідуальних засобів захисту працюючих та ін.

До санітарно-гігієнічних заходів залежно від умов діяльності належить – облаштування вентиляційних систем, модернізація штучного і природного освітлення, централізоване питне водопостачання, забезпечення нормальних параметрів повітряного виробничого середовища, заходи по боротьбі з шумом та вібрацією, обладнання зон відпочинку та ін.

До організаційних заходів належить – дотримання трудової та технологічної дисципліни, правил та норм з охорони праці, проведення планово-запобіжних ремонтів, рівень кваліфікації штатних працівників, відомчий та громадський контроль за виконанням робіт, відповідне навчання та інструктаж працюючих та ін.

У кожному підприємстві щорічно розробляються заходи щодо профілактики виробничого травматизму й професійних захворювань які включаються в колективні договори, забезпечуються технічною документацією, джерелами фінансування та матеріальними ресурсами.

У ТОВ «ПМЦ Некрасенка» також розробляють заходи щодо профілактики виробничого травматизму й професійних захворювань.

Серед технічних заходів по забезпеченню безпечних умов праці у ТОВ «ПМЦ Некрасенка» є сигналізація, нове обладнання з більш вдосконаленими конструктивними характеристиками, вдосконалення індивідуального захисту працівників.

Для працівників розроблено окремо на кожну посаду інструкція з охорони праці.

Для прикладу розглянемо інструкцію з охорони праці для лікаря-рентгенолога.

До роботи по використанню техобслуговуванню рентгендіагностичного апарату допускаються особи від 18 років, які мають спеціальну освіту. Сумісництво лікарів-рентгенологів за основною посадою не допускається. Жінки повинні звільнитися від безпосередньої роботи в кабінеті на весь період вагітності з моменту її медичного підтвердження.

Лікар-рентгенолог повинен проходити обов'язковий медичний огляд при поступленні на роботу і періодичні медичні огляди (один раз на рік). До роботи допускаються особи, які не мають медичних протипоказань.

Всі, хто поступив на роботу у кабінет, а також особи, тимчасово направлені для виконання робіт в кабінеті, повинні пройти ввідний інструктаж з техніки безпеки у особи, яка відповідальна за техніку безпеки закладу. Результати інструктажу фіксуються у журналі реєстрації ввідного інструктажу з охорони праці (додаток 2 до галузевого стандарту 42-21-15-83). Після нього відділ кадрів закінчує оформлення працівника на роботу і направляє його до місця роботи.

Особи, які заново прийняті на роботу в кабінет, повинні пройти первинний інструктаж на робочому місці, повторний інструктаж проводиться не рідше 2-х разів на рік і позаплановий при порушенні техніки безпеки, нещасних випадках, зміні умов праці та ін. Інструктаж проводить особа, яка відповідає за техніку безпеки. Результати інструктажу фіксуються в журналі, реєстрації інструктажів на робочому місці (додаток № 3 до галузевого стандарту 42-21-15-83).

Перед початком роботи і періодично 2 рази на рік повинна проводитись перевірка знань персоналу з техніки безпеки по програмі, яка затверджена адміністрацією закладу і узгоджена з профспілкою медичних працівників.

Серед санітарно-гігієнічних заходів у ТОВ «ПМЦ Некрасенка» є централізоване питне водопостачання (на кожному поверху в наявності кулер з водою для працівників та пацієнтів), облаштування вентиляційних систем, модернізація штучного і природного освітлення.

У ТОВ «ПМЦ Некрасенка» проводяться і організаційні заходи запобігання виробничого травматизму і профзахворюваності, а саме розроблення правил та норм з охорони праці, інструктаж працівників, проведення контролю знань працівників щодо техніки безпеки на робочому місці.

Також у ТОВ «ПМЦ Некрасенка» проводять інструктаж з охорони праці по наданню першої медичної допомоги (Додаток Х). Інструкція з охорони праці по наданню першої медичної допомоги з 14 розділів:

1. Перша допомога потерпілим при нещасних випадках
2. Види дії електроструму
3. Безпечні методи звільнення від електроструму
4. Правила надана ПМД потерпілому від ушкодження електрострумом
5. Перша допомога при ударі
6. Перша допомога при пораненні
7. Перша допомога при пошкодженні хребта і частин тазу

8. Перша допомога при пошкодженні хребта і кісток
9. Опіки, їх класифікація
10. Перша допомога при обмороженнях
11. Перша допомога при укусах змій і отруйних комах
12. Втрата свідомості, травматичний шок
13. Отруєння
14. Правила транспортування потерпілого.

На сьогоднішній день ТОВ «ПМЦ Некрасенка» може відмітити відсутність виробничого травматизму та профзахворюваності за 2 роки роботи завдяки високому професіоналізму персоналу та технічному обладнанню.

ВИСНОВКИ

В даній кваліфікаційній роботі бакалавра ми проаналізували економічні явища, факти, процеси та взаємозв'язки, які мають місце в господарській діяльності підприємства.

Завдяки даній випускній роботі були виконані такі завдання:

- поглиблення, систематизація і закріплення знань, отриманих протягом всього процесу навчання;
- виявлення вмінь застосовувати набуті знання при розв'язанні конкретних задач у економічній діяльності;
- розвиток вмінь вести науковий пошук, узагальнення різних методичних підходів та концепцій, аргументувати власну точку зору з досліджуваної проблеми;
- виявлення здібностей підбирати, систематизувати та аналізувати необхідну інформацію про діяльність об'єкта дослідження;
- формування навичок особистої тактики фахівця з обліку та аудиту, керівника та члену колективу, принципів поведінки в суспільстві.

Темою випускної роботи є «Бухгалтерський облік та економічний аналіз операцій з грошовими коштами на підприємстві».

Початковим етапом виконання випускної роботи було складання змісту. Зміст роботи є переліком окремих частин, які дозволили виконати поставлену мету та завдання.

Кваліфікаційна робота складається з титульного аркуша, змісту, вступу, професійно-орієнтованих розділів, розділу з охорони праці, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Вступ кваліфікаційної роботи надає загальну уяву про виконане дослідження.

Перший розділ випускної роботи присвячений вивченню теоретичних питань обраного предмету дослідження, а саме обліку операцій з грошовими коштами. Основними завданнями обліку грошових коштів та еквівалентів є:

виконання операцій з грошовими коштами і по розрахунках з постачальниками, покупцями; контроль за дотриманням розрахункової і касової дисципліни; своєчасне і правильне документальне оформлення операцій по руху грошових коштів, щоденний контроль по руху збереження готівки і цінних паперів у касі підприємства; інвентаризація грошових коштів і відображення її на рахунках бухгалтерського обліку.

Історія розвитку обліку грошових коштів виступала об'єктом наукових досліджень багатьох вітчизняних науковців, зокрема, Ф. Ф. Бутинця, Н. В. Гавришко, О. О. Жарікової, І. В. Жиглей, Л. В. Івченко, В. В. Ковальнової, О. А. Лаговської, С. Ф. Легенчука, Н. М. Малюги, М. С. Пушкаря, Р. В. Романів, К. В. Романчук та зарубіжних вчених: В. Д. Андрєєва, Л. Ф. Жилінської, О. А. Заббарова, О. В. Лупікової, Т. М. Малькової, Я. В. Соколова, К. Ю. Циганкова, Л. А. Чайковської та ін.

Розглянувши еволюцію грошей, можна краще зрозуміти їх функції та розвиток їхніх форм. Грошова система розвивається вже протягом багатьох століть, а з нею – і форми грошей.

У другому розділі кваліфікаційної роботи надана організаційно-виробнича характеристика базової організації. Об'єктом дослідження є ТОВ «ПМЦ Некрасенка». У даному розділі розглянуто склад і стан засобів праці, чисельність та структура працівників, аналіз фінансового стану даного закладу.

З проведеного аналізу результатів господарської діяльності організації, зроблений висновок, що фінансовий стан ТОВ «ПМЦ Некрасенка» є незадовільним. Заклад є нерентабельним, не досить ліквідним та нестабільним.

У третьому розділі охарактеризовано предмет дослідження на ТОВ «ПМЦ Некрасенка» та надані критична оцінка його існуючого стану. Розглянуто ведення обліку операцій з грошовими коштами. Проведений економічний аналіз надходження та вибуття грошових коштів організації. Розраховано коефіцієнт ефективності грошових потоків.

Коефіцієнт ефективності грошових потоків потрібен для оцінювання збалансованості грошових потоків. Розрахувавши даний показник можна зробити висновок, що протягом 2020 року відтік грошових коштів був більший за притік грошових коштів. Чистий грошовий потік протягом 2020 року зменшувався, а отже, і коефіцієнт ефективності також зменшувався. Що є негативним результатом для ТОВ «ПМЦ Некрасенка».

У четвертому розділі кваліфікаційної роботи досліджувалися загальні вимоги безпеки до технологічного обладнання та процесів виробництва на підприємстві. Проведений аналіз заходів з покращення умов праці, запобігання виробничого травматизму та професійних захворювань у ТОВ «ПМЦ Некрасенка».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Пиріг С. О. Платіжні системи : [навч. посіб.] / С. О. Пиріг. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 240 с.
2. Рибакіна А. В. Сутність, функції та облік грошових коштів [Електронний ресурс] / А. В. Рибакіна. – Режим доступу : http://kkeu.at.ua/НАУСНКИ/Grosh_koshtu____.pdf
3. Скоробогатова В. В. Бухгалтерський облік та контроль монетарних активів: проблеми теорії та методології : монографія / В. В. Скоробогатова. – Житомир : ЖДТУ, 2012. – 520 с.
4. Степова Т. Г. Облік грошових коштів [навч. посіб.] / Степова Т. Г., Татарінова Г. О., Гріщук Р. І. – Одеса : ОНЕУ, Ротапринт, 2013. – 120 с.
5. Савицкая Г.В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия. – Минск: ООО «Новое знание», 1999. – 688 с.
6. Тянь Р.Б. Планування діяльності підприємств: Навч. посібник. - К.: МАУП, 1998. – 158 с.
7. Цал-цалко Ю.С. Холод І. Економіка підприємства. Навч. посібник. – Житомир: ЖІТІ, 2000. – 388 с.
8. Фінансова діяльність підприємства: Навч. посібник /За ред. Г.Г. Кірейцева. – Житомир: ЖІТІ, 2000. – 326 с.
9. Фінансовий менеджмент: Навч. посіб: За ред. проф. Г.Г. Кірейцева. - Київ: ЦУЛ, 2002. - 496 с.
10. Філімоненков О.С. Фінанси підприємств. Навч. посібник. Житомир: ЖІТІ, 2000. – 440 с.
11. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 р. № 996-XІУ // Все про бухгалтерський облік, 2012, 27 січня. – Спецвипуск № 8-9. - С. 5-10
12. НП(С)БО І «Загальні вимоги до фінансової звітності»
13. Положення Про ведення касових операцій у національній валюті в Україні, затверджене постановою правління НБУ від 15.12.2004 № 637

14. Про затвердження інструкції про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті: Постанова Національного банку України від 21 січня 2004 р. // Офіційний вісник України. – 2004. - №13. – С. 908.
15. Сучасний бухгалтерський облік, аналіз і аудит: галузевий аспект : колективна монографія у 2 т. / за ред. П.Й. Атамас. – Дніпропетровськ : «Герда», 2013. – Т. 1. – 358 с
16. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затв. наказом МФУ від 30.11.99 р. № 291 (зі змінами і доповненнями)
17. МСБО 7 «Звіт про рух грошових коштів»[Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/file/link/320284/file/IAS%2007.pdf>
18. Лист МФУ від 10.01.11 р. № 31-34020-07-27/382
19. Гнатенко Є. П., Гикава А. О. Проблеми обліку грошових коштів на підприємстві - Економіка суспільства, 2016
20. Височан О. С. Облік і контроль грошових коштів та їх еквівалентів: теорія, методика, організація: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09 / О. С. Височан – К. : 2009. – 24 с.
21. Остафійчук С. М. Грошові кошти та їх еквіваленти – найліквідніші активи підприємства / С. Остафійчук // Науковий вісник Ужгородського університету. – 2011. - Серія Економіка. Спецвипуск 33. Частина 2. – С. 215-220
22. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 "Баланс", затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.03.99 № 87 (зі змінами і доповненнями): [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0396-99>.
23. Облік грошових коштів та застосування інформаційних облікових технологій // М.В. Єрмолаєва, К.В. Черненко, АМ Гафіяк - Вісник Харківського національного технічного, 2018
29. Гушу Д. Облік грошових коштів: проблеми та шляхи їх вирішення [Електронний ресурс] / Д. Гушу. – Режим доступу: <http://conf-cv.at.ua/forum/83-811-1>.

30. Табалюк А. С. Актуальність проблеми організації обліку грошових коштів [Електронний ресурс] / А. С. Табалюк. – Режим доступу: <http://eztuir.ztu.edu.ua>
31. Гавриленко Н. В. Проблеми застосування методів визначення справедливої вартості активів і зобов'язань / Н. В. Гавриленко, О. В. Грищенко // Проблеми системного підходу в економіці. – 2017 – 171-172 с.
32. Каліновська М. М. Визначення ефективності функціонування публічного сектору / Н. В. Гавриленко, М. М. Каліновська / МАТЕРІАЛИ XIII Міжнародної науково-практичної конференції «Європейський вектор модернізації економіки: креативність, прозорість та сталий розвиток» 21-22 квітня 2021 року. Харківський національний університет будівництва і архітектури. -150-152 с
33. Гавриленко Н.В. Формування конкурентних стратегій підприємницької структури /Н. В. Гавриленко, О. В. Грищенко, Н. О. Козіцька / Problems of economics and management: Collective monograph. Verlag SWG imex GmbH, Nuremberg, Germany – 2018- 12-24 с.
34. Гавриленко Н. В., Грищенко О. В. Постановка обліку на вітчизняних малих і середніх підприємствах: організаційно-управлінський аспект / Development strategy of science and education: Collection of scientific articles. - Fidelite editions, Namur, Belgique, 2017. – с.179-182
35. Козіцька Н. О. Management Accounting and Internal Economic Monitoring of Production Processes / Козіцька Н. О., Гавриленко Н. В.. - Cambridge Journal of Education and Science - №2-14. – с.321-328
36. Гавриленко Н. В., Грищенко О. В., Козіцька Н. О. Оцінка результативності управлінського обліку, аналізу та контролю витрат / Accounting, analysis and audit activities of the enterprises: problems, trends, prospects – 2016 – 18-27 с.
37. Гавриленко НВ, Швед В. Податково-облікові ризики витрат на маркетинг. Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції "Сучасний маркетинг: стратегічне управління та інноваційний розвиток": до 90-річчя заснування ХНТУСГ, 15 жовтня 2020 р. Харків: ХНТУСГ, 2020. С. 53-56.

38. Гавриленко Н. В. Проблеми і перспективи обігу криптовалют / Н. В. Гавриленко, Є. І. Допілко, В. О. Кошутська .- Economic and social-focused issues of modern world Conference Proceedings of the 2nd International Scientific Conference. Bratislava. 2019/10/16. -136-141 с.